

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra ekonomie

Specifika výkaznictví a účetnictví bank
Bakalářská práce

Autor: Lucie Kohlová

Studijní obor: K-FM

Vedoucí práce: Ing. Eva Hamplová, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne 16. 8. 2018

Lucie Kohlová

Poděkování:

Ráda bych poděkovala vedoucí práce Ing. Evě Hamplové, Ph.D, za odborné vedení mé bakalářské práce, za poskytnuté rady a připomínky.

Anotace

Cílem této bakalářské práce je vymezení teoreticko-metodologických přístupů a východisek používaných při finančním výkaznictví bank a zhodnotit jejich využití při řízení hospodářských procesů v reálním bankovním subjektu. Teoretická část je zaměřena na vymezení všeobecných účetních postupů, které se týkají, jak podnikatelského subjektu, tak i bank. Teoretická část je rozdělena na dvě části – oblasti účetnictví a výkaznictví. Praktická část je věnována porovnání účetnictví banky s ostatními podnikatelskými subjekty, a dále porovnání výkaznictví bank oproti jiným podnikatelským subjektům. V závěru je uvedeno vyhodnocení shod a odlišností významných pro řízení hospodářských procesů.

Annotation

Title: The Particularities of Financial Reporting and Bank Accounting

The aim of this bachelor thesis is to define the theoretical and methodological approaches and possibilities used in the financial reporting of banks. In addition, the evaluation of their utilization during the management of economic processes in a real bank subject is to be determined. The theoretical part focuses on defining general accounting procedures, which are connected both to a business entity and banks. The theoretical part is further divided into two parts – the accounting area and financial reporting. The practical part focuses on the accounting of banks and their comparison with other business entities. Next, the comparison of the financial reporting of banks with other business entities is evaluated. In the conclusion of the thesis, similarities and differences important for the management of economic processes are evaluated.

Obsah

1	Úvod	1
2	Cíl práce.....	3
	Metodika.....	3
3	Teoretická část.....	4
3.1	Účetnictví bank.....	4
3.1.1	Právní úprava v účetnictví	9
3.1.2	Obecné postupy v účetnictví	11
3.2	Účetní uzávěrka a závěrka.....	17
3.3.1	Rozvaha (bilance).....	20
3.3.2	Výkaz zisků a ztrát	26
4	Praktická část.....	29
4.1	Specifikace účetnictví banky v porovnání s účetnictvím podniku	29
4.1.1	Legislativa	29
4.1.2	Účtové třídy	31
4.1.3	Shrnutí účetnictví bank a podnikatelů	39
4.2	Specifika účetních výkazů banky v porovnání s účetními výkazy podniku.....	40
4.2.1	Rozvaha	41
4.2.2	Výkaz zisku a ztráty	45
4.2.3	Shrnutí výkaznictví bank a standartních podnikatelských subjektů.....	50
5	Závěr.....	51
6	Seznam použité literatury	52
7	Přílohy	54

Seznamy

Seznam používaných zkratek

CP – cenné papíry

ČNB – Česká národní banka

ČÚS – České účetní standardy

D – dal

EU – Evropská unie

MD – má dáti

OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná

Sb. – sbírka

ÚS – účtová skupina

Seznam tabulek

Tabulka 1: Seznam Českých účetních standardů	10
Tabulka 2: Zjednodušená rozvaha obchodní banky	21
Tabulka 3: Zjednodušený přehled nákladů a výnosů obchodní banky.....	27
Tabulka 4: Základní právní prameny účetnictví.....	30
Tabulka 5: Rozdíly ve směrné účtové osnově	32
Tabulka 6: Účetní případ č. 1a	34
Tabulka 7: Účetní případ č. 1b	35
Tabulka 8: Rozdíly v účtovém rozvrhu	36
Tabulka 9: Účetní případ č. 2	37
Tabulka 10: Rozdíly mezi náklady a výnosy banky a podniku.....	37
Tabulka 11: Rozdíly v aktivech banky a podniku	41
Tabulka 12: Rozdíly v pasivech banky a podniku.....	44
Tabulka 13: Rozdíly ve výkazu zisku a ztrát mezi bankou a podnikem	46

Seznam grafů

Graf 2: Struktura aktiv výrobního podniku	33
Graf 3: Pasiva u České spořitelny a. s.	43
Graf 4: Pasiva u Škoda auto a.s.	43

Seznam obrázků

Obrázek 1: Účet v „T“ zobrazení	14
Obrázek 2: Účtování na výsledkových účtech	16
Obrázek 3: Účtování na výsledkových účtech	16
Obrázek 4: Základní struktura bilance banky.....	20

1 Úvod

V této bakalářské práci se budu zabývat výkaznictvím a účetnictvím bank, převážně komerčních bank, okrajově bude i zmínka o centrální bance, která je nedílnou součástí bankovního systému. Komerční banky jako samostatné podniky, musí podle zákona a daných vyhlášek, zpracovávat účetnictví a výkazy. I když to tak nevypadá, je v tomto směru několik odlišností, které budou v této práci ukázány. Banky na trhu byly již ve středověku, přesto se jim stále daří, ale nemusí tomu být pořád. Pokud kdokoliv řekne slovo banka, snad každý si představí velkou stojící budovu uprostřed náměstí. Jenže současným trendem je, aby klienti převážně využívali banky virtuálně prostřednictvím internetového bankovníctví, kde si dnes můžeme vzít spotřebitelský úvěr, aniž bychom vůbec museli navštívit budovu banky. Na bankovním trhu se dnes a denně soupeří o počet klientů a zisky. Díky těmto technologiím vzrůstá na bankovním i obchodním trhu konkurence, která nezná hranice a snaží se neustále přijít s vylepšeným řešením či naprostou novinkou, kterou zatím nikdo nezkusil. V České republice najdeme na bankovním trhu čtyři největší banky (Česká spořitelna, Československá obchodní banka, Komerční banka a UniCredit Bank) a mnoho dalších menších bank (Air Bank, mBank, Fio bank a jiné). Na bankovním trhu se neustále soupeří, kdo má nízké poplatky za vedení účtu, kdo nabízí větší zhodnocení finančních prostředků klientů či podnikatelů, také kdo dokáže dát nejlepší sazbu a podmínky u hypotečního úvěru. Komerční banky, jak už je z názvu patrné, jsou zaměřeny na generování zisku. Je to samozřejmé, vlastní je akcionáři, kteří požadují pozitivní výsledky, které se budou odrážet ve formě dividend a celkových zisků. K tomu, aby sami akcionáři mohli posoudit, jak si banka ve sledovaném období stojí, je potřeba mít v ruce výkazy, ze kterých bude patrné, kde se bance daří a kde naopak ne.

Aby se mohly sestavit výkazy banky za daný rok, je nutné správně, úplně a srozumitelně zobrazovat účetní případy, které se za určitý rok v bance udály. Banky účtují s vloženými finančními prostředky jako se závazky, protože vložené peníze nejsou jejich majetkem, a tak pro svoji podnikatelskou činnost používají cizí zdroje peněz a ty dále půjčují za určitý výnos (úrok). Kdežto když podnik vloží finance do banky, jsou to jeho peníze, které na účet banky uloží. Banky z hlediska účetních výkazů používají konsolidovanou účetní závěrku, mají několik společností, u kterých zastávají podstatný vliv. Jedná se o dceřiné společnosti, jako jsou penzijní společnosti dané banky, pojišťovny, společnosti zabývající se zprostředkováním obchodu s cennými papíry, leasingové společnosti, u kterých má banka

podstatný vliv. Standardní malé a střední společnosti, které nemají další vlastnický podíl v jiných společnostech vytváří účetní závěrku jen za svůj podnik.

Smyslem této práce je dát přehled o rozdílech mezi účetnictvím a výkaznictvím bankovních subjektů oproti standardním podnikatelským subjektům a ukázat i shody, které tyto odlišné podnikatelské subjekty mají. Práce má usnadnit orientaci v účetnictví a výkaznictví bank oproti standardním podnikatelským subjektům.

2 Cíl práce

Cílem této práce je porovnání výkaznictví a účetnictví bank s podnikem. I pro lajka musí být jasné, že v této oblasti jsou různé odchylky, které budou v této práci ukázány. Vymezení podstaty aktiv, pasiv, nákladů a výnosů, které slouží pro sestavení účetních výkazů. Především se bude vycházet z veřejných zdrojů, dostat se přímo do účetnictví banky je pro „normálního“ člověka, naprosto nemožné. I pro zaměstnance banky, je nejdříve vyžadován souhlas od několika lidí, až následně je pozván na pohovor k účetní, se kterou bude na daném tématu spolupracovat. Nakonec jsem teda upustila, pouštět se přímo do účetnictví konkrétního bankovního subjektu a vycházím z veřejných zdrojů a knih, které jsou na téma účetnictví a výkaznictví bank k dispozici. Současně se zaměřuji i na ve stručnosti představení účetnictví podniku jeho výkaznictví. Hlavním cílem práce je rozpoznat zásadní rozdíly v oblasti účetnictví, ať z pohledu zákonů, směrné účtové osnově a jednotlivým principům účtování. Jednotlivé účetní výkazy budou představeny v následujících kapitolách, snad pomohou k lepšímu pochopení účetnictví bank, rozdílů v účetnictví a výkaznictví bank oproti ostatním podnikům. Cílem bakalářské práce je přesněji vymezením rozdíly mezi účetnictvím standartního podnikatelského subjektu a účetnictví bank, s tím související účetní výkazy. Následně pochopení zásadních účetních rozdílů mezi bankami a podniky.

Metodika

V bakalářské práci se bude vycházet z veřejných zdrojů, které jsou k dispozici. Je velice složité nahlídnout do účetnictví banky, ta si své účetní postupy a procesy chrání. V teoretické části bude vymezeno účetnictví obchodní banky, týkající se legislativa, opatření České národní banky, představení směrné účtové osnovy a české účetní standardy banky. Praktická část bude porovnávat účetnictví banky oproti podniku, na základě legislativy, směrné účtové osnovy a účtových tříd. Poté bude představeno porovnání rozvahy banky oproti podniku. Co tvoří největší položku aktiv a pasiv u bank, a co naopak u standartní podnikatelské společnosti.

3 Teoretická část

3.1 Účetnictví bank

Základním pilířem, který upravuje celou podstatu účetnictví, je zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů. Tímto významným právním předpisem se řídí všechny účetní jednotky, a to bez jakýchkoliv výjimek. Zákon o účetnictví vymezuje účetní jednotky, předmět účetnictví, rozsah vedení účetnictví, dále také vedení účetních knih a účetních dokladů, sestavení účetní uzávěrky a závěrky. Zákon o účetnictví pomáhá sestavit si ucelený obrázek o celém účetnictví, a také o jeho důležitosti, protože bez něho by vládl chaos. Na tento základní kámen navazuje další právní předpis, který je pro banky od ostatních podnikatelských subjektů odlišný, jelikož banky a jiné finanční instituce mají jiný podnikatelský záměr. Druhým pilířem jsou vyhlášky, které vydává Ministerstvo financí na základě § 4 odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, které stanovují účtovou osnovu a postupy účtování pro banky. Jedná se o vyhlášku č. 501/2002 Sb., pro banky a jiné finanční instituce, oproti tomu mají ostatní podnikatelské subjekty jiné vyhlášky, které ale také vydává Ministerstvo financí.

„Bankovníctví je relativně vyspělé a globální odvětví.“¹

Bankovní instituce se v podstatě podnikání vůbec neliší od jiných podnikatelských společností, protože je jejich primárním úkolem neustále generovat zisk a získat si trh, popřípadě být na trhu dominantním subjektem.

Ostatní podnikatelé mají stejné priority, i když jim nemusí jít o ovládnutí trhu, ale bude jim stačit, když se dostanou do povědomí zákazníků (prostřednictvím reklamy), navážou nové partnerské vztahy (získají nové dodavatele) či nové odběratele, kteří přijdou na základě referencí.

Nejdůležitější podstatu banky tvoří přijímání vkladů a poskytování spotřebitelských a podnikatelských úvěrů. Nyní jsou hlavním cílem bank investice do podílových fondů a investice celkově, protože dnes a několik let zpátky bylo období nízkých úrokových sazeb u úvěrů, a banky nezískávaly vysokou marži jako před deseti až patnácti lety. Bankám tehdy stačilo spoléhat se jen na prodej úvěru, bohužel nyní roste bankám konkurenční trh, a musí dávat úrokové sazby nižší, než by chtěly, a to je právě ubírá o jejich zisk a musí přecházet na novější formy generování marže a následně zisku.

---

¹ POLOUČEK, Stanislav. *Bankovníctví*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-462-7.

Vklady představují pro banku závazek vůči svým klientům, který bude muset jednou klientovi vrátit, na druhou stranu tyto vložené prostředky banka dále půjčuje prostřednictvím úvěrů dalším klientům, u nichž eviduje úvěr jako pohledávku. Součástí pohledávky jsou také úroky z poskytnuté (vypůjčené) částky, protože banky nepůjčují peníze zadarmo, nebylo by to pro ně rentabilní. Dále jsou součástí pohledávky úroky z prodlení, pokud se klient zpozdí s placením své jistiny a úroku, následně náklady spojené s jejich případným vymáháním, které může zajišťovat jiná společnost, která dlužné prostředky od banky odkupuje. Pohledávku za klienty banky zařazují v účtové osnově do kategorie nehmotného majetku.²

Banky podle zákona o účetnictví musí dodržovat určité zásady, principy a postupy pro vedení účetnictví, to samé platí i pro ostatní podnikatelské subjekty. Následuje výčet nejdůležitějších zásad:

- **věrné a poctivé zobrazení předmětu účetnictví** – je podle §7 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví nejdůležitější zásada účetnictví, protože představuje povinnost banky vést účetnictví **úplné** (všechny účetní případy zaúčtovat podle skutečnosti ve které nastaly), **prokazatelným způsobem** (všechny účetní doklady je nutné doložit či prokázat zákonem daným způsobem), **provádět inventarizaci majetku a závazků, povinnost dodržovat metodiku stanovenou zákonem o účetnictví;**
- **zásada účetní jednotky** – banka musí definovat ekonomický celek;
- **zásada bilanční kontinuity** – konečné zůstatky na rozvahových účtech za dané období se musí shodovat s počátečními zůstatky na rozvahových účtech v novém účetním období;
- **zásada konzistentnosti** – představuje stálost účetních metod, protože účetní jednotka nemůže v průběhu účetního období měnit své účetní metody;
- **zásada aktuálního principu** – tato účetní zásada požaduje, aby se náklady a výnosy účtovaly časově rozlišené (v závislosti na účetním období, se kterým věcně a časovou souvisí), účtovalo se na dohadných účtech, účtech pro rezervy a v neposlední řadě na účtech časového rozlišení;
- **zásada historických cen** – veškeré závazky a majetek se musí oceňovat cenou za jakou byly pořízeny, především to jsou pořizovací ceny, vlastní náklady atd.;

---

² HULEŠ, Jan. *Účetnictví bank*. 1. vyd. Praha: Linde, 1994. s. 12-13 ISBN 80-85647-36-2.

- **zásada opatrnosti** – z důvodu věrného, pravdivého a poctivého zobrazení účetnictví musí účetní jednotka zohlednit kromě zisků, kterých dosáhla, i možné ztráty, které jsou součástí majetku a závazků, i když ještě věcně nenastaly, tuto skutečnost nalezneme zaznamenanou na účtech opravných položek a účtech pro rezervy.³

Při uzavírání jakýchkoliv obchodů je banka vždy vystavena několika rizikům, především rizikům úvěrovým, úrokovým, likvidním, měnovým, kapitálovým a rizikům nesolventnosti.⁴

Banka musí při svém vedení účetnictví dodržovat platné zákony, vyhlášky a nařízení, dále směrnou účtovou osnovu a dané účetní metody. Banky jsou z pohledu účetnictví chápány jako účetní jednotky, které musí poskytovat pravdivé a spolehlivé informace o své finanční situaci, nejde jen o akcionáře, kteří chtějí znát informace o tom, jak se jejich bankám daří, ale tyto informace potřebují orgány, které vykonávají nad bankami dohled.

Uživatelé účetnictví

- Interní uživatelé – jsou to osoby, které se nacházejí uvnitř dané společnosti. Převážnými uživateli účetnictví banky jsou její vlastní akcionáři, vrcholový management a dále účetní, které pro firmu pracují, nebo i jiní zaměstnanci, kteří výstupy z účetnictví potřebují pro svou práci.
- Externí uživatelé – tvoří je potencionální investoři, kteří chtějí dané bance svěřit své finanční prostředky a potřebují vědět, zda se jim jejich investice vrátí. Následně jde o jiné komerční banky, orgány finanční správy, orgány kontroly, nebo jen prostá veřejnost.

Obchodní banka účtuje na základě směrné účtové osnovy pro banky a některé finanční instituce, kterou stanoví Česká národní banka, účtovou osnovu dělí do 10 účtových tříd. Každá účtová třída je dělena na účtové skupiny, které obsahují další syntetické účty používané především Českou národní bankou. Samozřejmostí je, že Česká národní banka (ČNB) účtuje stejně jako ostatní obchodní banky.

---

³ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

⁴ Cnb.cz Měnověpolitické nástroje [online]. [cit. 2017-02-13]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/index.html#pmr

Struktura směrné účtové osnovy

- **Účtová třída 0** – Zúčtovací vztahy České národní banky (jen ČNB)
- Účtová třída 0 představuje účty měnových pohledávek a měnových závazků hlavní banky (ČNB) vůči zahraničí, může se jednat například o Mezinárodní měnový fond nebo Evropský fond pro měnově-politickou spolupráci.⁵
- **Účtová třída 1** – Pokladní, bankovní účty, závazky z krátkých prodejů

V této účtové třídě je účtováno o běžných bankovních operacích mezi obchodními bankami a mezi obchodní bankou a jejím vztahem k České národní bance, hotovosti pokladníků, převody mezi pokladníky, peníze podezřelé z padělání a jiné.⁶

- **Účtová třída 2** – Pohledávky a závazky z vybraných finančních činností

Banka účtovou třídu 2 využívá pro veškeré účetní případy, které nastanou mezi ní a klientem. Hlavní skupinu představují klienti, kteří mají u dané obchodní banky otevřen svůj běžný účet. Mimo klienty se také může jednat i o orgány státní správy a orgány samosprávných celků (obce). Součástí účtové třídy tvoří podnikatelské a spotřebitelské úvěry.⁷

- **Účtová třída 3** – Ostatní pohledávky a závazky a přechodné účty

Účtová třída 3 je určena pro účetní případy týkající se ostatních pohledávek a závazků (pohledávky a závazky za svými zaměstnanci, pohledávky z kuponů k dluhopisům a jiné), účetní případy související s časovým rozlišením – výdaje příštích období, dohadné položky pasivní atd.⁸

- **Účtová třída 4** – Nehmotný majetek, hmotný majetek a jeho pořízení, účasti, cenné papíry držené do splatnosti, cenné papíry pořízené v primárních emisích určené k obchodování a ostatní dlouhodobé finanční investice, prostředky poskytnuté zahraničním pobočkám

Účtovou třídu 4 používají banky pro účtování nehmotného majetku, hmotného majetku a ostatního finančního majetku, také je využívána pro účtování o dlouhodobých finančních investic do zahraničních poboček.⁹

---

⁵ PETRJÁNOŠOVÁ, Božena. *Účetnictví bank*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998. s. 10 ISBN 80-210-1925-5.

⁶ PETRJÁNOŠOVÁ, Božena. *Účetnictví bank*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998. s. 34 ISBN 80-210-1925-5.

⁷ HULEŠ, Jan. *Účetnictví bank*. 1. vyd. Praha: Linde, 1994. s. 56 ISBN 80-85647-36-2.

⁸ Finance-bankovnictví.studentske.cz Bankovní rizika. [online]. [cit. 2017-02-13]. Dostupné z: <http://finance-bankovnictvi.studentske.cz/2008/06/bankovn-rizika.html>

⁹ Finance-bankovnictví.studentske.cz Bankovní rizika. [online]. [cit. 2017-02-13]. Dostupné z: <http://finance-bankovnictvi.studentske.cz/2008/06/bankovn-rizika.html>

- **Účtová třída 5** – Kapitálové účty, dlouhodobé závazky a závěrkové účty

Kapitálové účty představují základní kapitál a kapitálové fondy, rezervy, fondy ze zisku, tento účet používají banky také pro závěrkové účty.

- **Účtová třída 6** – Náklady

Účtová třída 6 zachycuje náklady obchodních bank i České národní banky, náklady se u bank účtují podle účelu na finanční náklady, provozní náklady a mimořádné náklady.¹⁰

- **Účetní třída 7** – Výnosy

Tato účetní třída, která ale zachycuje své výnosy obchodních bank i hlavní banky, které jsou spojené s předmětem činnosti banky, tak jako náklady i výnosy se účtují podle účelu na finanční výnosy, provozní náklady a mimořádné náklady.

- **Účetní třída 8** – Vnitropodnikové účetnictví

Vnitrobankovní účetnictví je přímo v účtové třídě u nákladů a výnosů pod účty 690 a 790, nebo si banky mohou zvolit, že budou účtovat o vnitropodnikovém účetnictví zvlášť.¹¹

- **Účetní třída 9** – Podrozvahové účty

Díky účtové třídě 9 účtují banky o skutečnostech, které se neúčtují na rozvahových účtech, například může jít o pronajatý majetek, který není ve vlastnictví banky.¹²

---

¹⁰ HULEŠ, Jan. *Účetnictví bank*. 1. vyd. Praha: Linde, 1994. s. 122 ISBN 80-85647-36-2.

¹¹ Cnb.cz Účtová osnova pro banky a některé finanční instituce. [online]. [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/predpisy_CNB_statistika/predpisy_menove_bank_stat/metodika_vykaz_neb_ank_fin_instit/metodika_fki_110101/cast7_uctova_osnova.html

¹²HULEŠ, Jan. *Účetnictví bank*. 1. vyd. Praha: Linde, 1994. s. 141 ISBN 80-85647-36-2.

3.1.1 Právní úprava v účetnictví

Účetnictví bank je právně upraveno v:

- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška Ministerstva financí č. 501/2002 Sb.
- České účetní standardy
- Opatření ČNB
- Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Jak již bylo na začátku zmíněno, zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví je hlavní právní předpis, podle něhož se řídí veškeré účetní jednotky v České republice. Účetním jednotkám stanovuje řadu pravidel a zásad, které je nutné dodržovat pro zachycení správného obrazu účetnictví. Zákon o účetnictví upravuje rozsah celého účetnictví a způsob jakým účetnictví vést, následně upravuje požadavky na průkaznost účetnictví, v jakém rozsahu a jakým způsobem zveřejňovat informace z účetnictví.¹³ Současně se zákonem o účetnictví musí banky dodržovat zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, který jim stanovuje minimální počáteční kapitál pro založení bankovní společnosti, následné získání bankovní licence, povinnost dodržovat mlčenlivost (bankovní tajemství), a také způsob, jakým má být postupováno v případě likvidace banky.

Vyhláška č. 501/2002 Sb.

Vyhláška č. 501/2002 Sb., zpracovává příslušné předpisy Evropské Unie, zároveň také navazuje na použitelný předpis EU. Stanovuje pro účetní jednotky uspořádání a označování položek účetní závěrky a konsolidované účetní závěrky, obsahové vymezení položek těchto závěrek, účetní metody a jejich použití, metody konsolidace účetní závěrky a v neposlední řadě směrnou účetní osnovu.¹⁴

České účetní standardy

České účetní standardy jsou zveřejňovány na internetových stránkách Ministerstva financí. České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 501/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dávají ucelený přehled o zásadách účtování na

---

¹³ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴ Vyhláška č. 501/2002 Sb.

účtech, nákladů a výnosů, vymezují otevírání a zavírání účetních knih a vnitropodnikové účetnictví pro finanční instituce. Dále definují účtování hmotného a nehmotného majetku, zabývají se kurzovými rozdíly a inventarizačními rozdíly.

Každý účetní standard, který je v následující tabulce, vysvětluje otevírání a zavírání účetních knih, následně vymezuje, jak sestavit účetní závěrku, jaké jsou hlavní zásady pro účtování nákladů a výnosu, jaké jsou zásady pro časové rozlišení a mnoho dalších. Stručně řečeno, ČÚS vysvětlují oblast účetních operací a jejich detaily, které s nimi souvisí. Následující tabulka představuje přehled jednotlivých ČÚS.

Tabulka 1: Seznam Českých účetních standardů

ČÍSLO	NÁZEV
101	Účty a zásady účtování na účtech, vnitropodnikové účetnictví
102	Otevírání a uzavírání účetních knih, účetní závěrka
103	Zásady pro účtování nákladů a výnosů a pro jejich časové rozlišení
104	Použití způsobů oceňování – standard zrušen
105	Kurzové rozdíly
106	Opravné položky
107	Rezervy
108	Cenné papíry
109	Účasti s podstatným a rozhodujícím vlivem
110	Deriváty
111	Operace s cennými papíry a deriváty pro klienty
112	Dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek
113	Daň z příjmu a daň z přidané hodnoty
114	Inventarizační rozdíly
115	Konsolidace

Zdroj: Zpracováno dle České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 501/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Opatření České národní banky

Opatření České národní banky č. 9/2002 Sb., jehož předmětem jsou pravidla, která upravují:

- posuzování snížení rozvahové hodnoty pohledávek z finančních činností,
- stanovení opravných položek k pohledávkám na krytí očekávaných ztrát z pohledávek a rezerv k vybraným podrozvahovým položkám,

- nabývání některých druhů aktiv.¹⁵

Úkolem České národní banky je péče o cenovou stabilitu, finanční stabilitu a péče o bezpečné fungování finančního systému v České republice, řízení peněžní trh, vydávání mincí a bankovek, řízení zúčtování bank, a nakonec má za úkol vykonávat dohled nad osobami působícími na finančním trhu.¹⁶

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích

Tento zákon o obchodních korporacích (také jako zákon o obchodních společnostech a družstvech, který nahradil zákon č. 513/1992 Sb., obchodní zákoník) upravuje postavení podnikatelů v České republice, jejich obchodní vztahy, dále některé jiné vztahy, které souvisejí s podnikáním a zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství.

Podle zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích se podnikáním rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem, jejím vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku. Tato definice je všeobecně známá, protože pokud by podnikatel nevykonával činnost samostatně, vlastním jménem a na vlastní odpovědnost, mohl by být zaměstnaný v některé společnosti, a ta by mu za odvedenou práci vyplácela mzdu.

3.1.2 Obecné postupy v účetnictví

Banka, jako každá jiná obchodní společnost, musí dodržovat postupy, které jsou dány zákonem o účetnictví, vyhláškami či opatřeními České národní banky. Tyto předpisy jsou natolik důležité, že jejich nedodržování by banku stálo nemalé finanční prostředky. Banky využívají podvojný účetnictví, nyní už nazývané jen účetnictví, existuje ještě jedna možnost, jak mohou drobní podnikatelé vykazovat své příjmy a výdaje. Tento postup je nazýván daňovou evidencí (dříve jednoduché účetnictví). Banky a ostatní účetní jednotky musí dodržovat zásady účetnictví a následně účtovat v období se kterým věcně a časově souvisí. Účetním obdobím je zpravidla kalendářní rok, účetní jednotky začnou účtovat v lednu nového roku a dále účtují další měsíce až do konce prosince, tímto ale vše nekončí. Následující rok, začne účetní jednotka v lednu účtovat a tento postup se opakuje až do zániku společnosti. Účetním obdobím může být i hospodářský rok, kdy účetní jednotka začne účtovat

---

¹⁵ Věstník: Opatření České národní banky č. 9/2002 Sb. Praha: ČNB, 2002, číslo 17.

¹⁶ Cnb.cz Mandát České národní banky. [online]. [cit. 2017-02-14]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/poslani.html

jiný měsíc, než je první měsíc daného roku, může to být zapříčiněné tím, že společnost vznikla v měsíci květnu, její účetní období bude od května letošního roku do konce dubna následujícího roku.

Banka má povinnost účtovat o sobě jako velké ekonomické společnosti, kde jsou zahrnuty veškeré pobočky bank a další dceřiné společnosti, které se na území státu nacházejí. Je daná povinnost účtovat v českých korunách, protože je naší národní měnou česká koruna, pokud nastane přijetí eura, změní se jednotky, v jakých se nyní účtuje.

V dřívějších dobách, stačí pohlédnout 20-30 let nazpátek, se používal zápis účetních případů v ruční podobě. Účetní si sedla k psacímu stolu, vzala do ruky pero a papír a mohla se dát do účtování, pokud udělala nějakou chybu, musela celý účetní zápis přepsat. Nyní v roce 2018, v době moderních technologií, počítačů a především Internetu, je zbytečné psát účetní zápisy ručně. Účetní v bance (nebo v jiné společnosti) si sedne také k psacímu stolu, zapne počítač, spustí si program na účetnictví, který si daná společnost zakoupila a může účtovat. Pokud v množství účetních položek nalezne nějakou chybu, může ji v klidu opravit, ale i dnes je práce účetních velmi náročná, protože se musí orientovat v množství zákonů, vyhlášek a metodiky, kterou má každá banka.

„Všechny účetní jednotky, tedy i banky, jsou při vedení účetnictví povinny:

- *dodržovat účtovou osnovu a postupy účtování*
- *vést účetnictví úplně, průkazným způsobem a správně*
- *inventarizovat majetek a závazky*
- *sestavovat účetní závěrku popřípadě konsolidovanou účetní závěrku*
- *dodržovat uspořádání položek účetní závěrky a obsahové vymezení těchto položek, rozsah údajů ke zveřejnění z účetní závěrky a postupy konsolidace účetní závěrky.*“¹⁷

Nejdůležitějším úkolem účetnictví je zobrazovat reálnou ekonomickou situaci v bance či podniku. Pokud nebudou zachycené skutečné události, které se finančně a majetkově dotýkají banky, údaje by byly zkreslené, nepřesné a co je nejdůležitější nepravdivé, což je nepřípustné. Je to nelogické pro majitele společností, kteří by si mylně mysleli, že je podnik finančně zdravý, a přitom by se mohlo jednat o úplný opak a banka by chtěla zkreslit své současné stavy pohledávek, nákladů, dále stavy možných záporných marží a uvádět jiný

---

¹⁷ PETRJÁNOŠOVÁ, Božena. *Účetnictví bank*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998. s. 11 ISBN 80-210-1925-5.

obraz bankovní společnosti, než je opravdu reálný. Orgány, které vykonávají dohled, by nemohly dostatečně kontrolovat správnost vedení účetnictví účetní jednotky, vlastně byly úplně zbytečné, jelikož by nic nefungovalo, a každý by si mohl uvádět cokoliv. Proto má účetnictví přesně dané postupy, které jsou závazné pro všechny banky a jiné společnosti, následně ke kontrole slouží příslušné orgány.

Účetní doklady jsou zachycovány podle skutečností, ve kterých nastaly. Banka provádí účetní zápisy v českém jazyce, sídlo mají na území České republiky a povinnost vést účetní zápisy v jazyce českém je dána zákonem o účetnictví. Dále tento zápis je přehledný, srozumitelný a je zaručené dlouhé trvání, nelze o tento zápis přijít například během týdne, měsíce či roku.¹⁸

Banka neboli účetní jednotka **vede** podle zákona o účetnictví následující **povinné dokumenty**:

- deník,
- hlavní knihu,
- knihy analytické evidence,
- knihy podrozvahových účtů.

Deník je v účetnictví chápán jako chronologický zápis všech účetních případů. Účetní případy jsou účtovány přesně podle času, ve kterém vznikaly. Jen tímto způsobem banka a další účetní jednotky splňují zaúčtování účetních případů v časovém období, ve kterém časově vznikly. **Hlavní kniha** obsahuje syntetické účty zobrazující zůstatky všech účtů ke dni, kdy se otevírá hlavní kniha, zároveň obsahuje celkové obraty účtů na straně Má dáti a Dal, a v neposlední řadě zůstatky ke dni sestavení účetní závěrky. Na rozdíl od deníku nejsou v hlavní knize zobrazeny účetní případy podle času, ve kterém k daným účetním případům došlo, ale jsou řazeny podle jednotlivých syntetických účtů v každém měsíci zvlášť. Například jako první položka v hlavní knize jsou účetní případy z ledna 2018 na účtu 012 – Nehmotné výsledky výzkumu a vývoje, poté z ledna 2018 na účtu 013 - Software atd. **Knihy analytické evidence** souvisejí s hlavní knihou, jelikož podrobněji rozvíjejí zápisy uvedené v hlavní knize. Příkladem v účetnictví banky může být účet 211 – Krátkodobé úvěry, v analytické evidenci budou pod těmito účty vedené veškeré krátkodobé úvěry

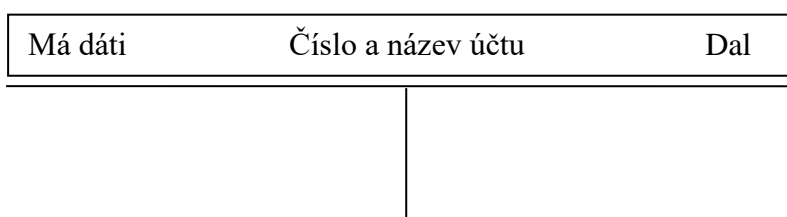
---

¹⁸ PETRJÁNOŠOVÁ, Božena. *Účetnictví bank*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998. s. 11 ISBN 80-210-1925-5.

za jednotlivými klienty. V knize **podrozvahové evidence** se zachycují účetní zápisy podrozvahových účtů.¹⁹

Aby banka mohla plně zachytit své ekonomické hospodaření, používá podle všeobecně platných zásad účetnictví k zobrazení **účet**. Účet je považován jako základní prvek celého účetnictví. Na účtu se zachycují veškeré účetní případy. Na účtu je vždy pravá a levá strana. Pro představu, nejznámější zobrazením, které se učí na středních a vysokých školách, je **zobrazení v takzvané „T“ formě**. K lepšímu pochopení celého účetnictví se při výukách předmětu účetnictví používá grafické znázornění účtování, právě formou „T“. Studenti si nakreslí na papír „Téčko“, k levé straně uvedou Má dáti (zkratka MD), uprostřed napíší číslo a název účtu, nakonec pravou stranu pojmenují slovem Dal (D). Toto zobrazení pomáhá k lepšímu uvědomění si, že veškeré účetní případy se musejí účtovat vždy na opačnou stranu, jednou na MD a na další účet na D. Po pochopení tohoto principu se může přejít k tabulkovému zápisu účetních případů.

Obrázek 1: Účet v „T“ zobrazení

Zdroj: Autor

V účetnictví bank i ostatních podnikatelských subjektů se rozeznávají tyto druhy účtů:

- **Rozvahové účty** (účty aktiv a pasiv) - slouží pro zobrazení majetku banky (aktiv) a sledování stavu vlastního kapitálu a závazků banky (stav a pohyb pasiv). Aktiva stojí v rozvaze na pravé straně, na těchto účtech narůstají přírůstky na straně MD, naopak úbytky se evidují na straně D. Pasivní účty jsou opakem aktivních účtů, přírůstky narůstají na straně D a úbytky na straně MD. Účty aktiv a pasiv se označují jako stavové účty, protože zobrazují stav účtu k danému dni.
- **Výsledkové účty** (účty nákladů a výnosů) – slouží pro zobrazení pohybů nákladů a výnosů banky. Výsledkové účty nejsou součástí rozvahy, ale promítají se do sestavení výkazu zisků a ztrát. Když dojde k porovnání (odečítání) výnosových

¹⁹ PETRJÁNOŠOVÁ, Božena. Účetnictví bank. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998. s. 12 ISBN 80-210-1925-5.

a nákladových účtů, výsledek představuje hospodářský výsledek banky za účtově období.²⁰ Nákladové účty mají přírůstky na straně MD a úbytky se promítají na straně D. Výnosové účty mají přírůstky na straně D a úbytky na straně MD.

- **Závěrkové účty** – využívají se při otevírání rozvahových účtů (701 - Počáteční účet rozvažný) a při uzavírání účtů (702 - Konečný účet rozvažný).
- **Podrozvahové účty** – slouží pro zobrazení aktiv a pasiv, které nevstupují přímo do rozvahy, ale nachází se mimo rozvahu banky. Banka má podrozvahové účty v účtové skupině 9, naopak standardní podnikatelské subjekty mají podrozvahové účty v účtové skupině 7 spolu se závěrkovými účty. Kniha podrozvahových účtů je souhrnem všech těchto účtů.²¹
- **Syntetické a analytické účty** – syntetické účty slouží k souhrnnému zobrazení stavu na jediném účtu bez jakéhokoliv detailu, v případě banky a jejího poskytování spotřebitelských úvěrů je stejný příklad jako byl uvedený u hlavní knihy, kde jsou zobrazeny účetní případy na účtu 211, 221. Souhrn analytických účtů se nalézá v knize analytické evidence.

Následující schémata vizuálně popisuje strany 14, 15 této práce a ukáže, jak se chovají rozvahové a výsledkové účty, tedy jak se chovají aktivní a pasivní účty, a následně nákladové a výnosové účty. Účty budou graficky zobrazeny v „T“ formě, lépe se tak dá pochopit, co se na daných účtech odehrává v rámci účtování účetních případů. Oba účty mají stranu Má dáti (MD) a stranu Dal (D), také se uvádí číslo a název účtu, aby bylo zřejmé, o jaký účet se jedná a nedocházelo ke spekulacím, a byly dodrženy veškeré zásady účetnictví.

---

²⁰ BALOŮŠEK, Rudolf a Pavel SCHRÁNIL. *Podvojně účetnictví v bankách*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2002. s. 12 ISBN 80-7179-679-4.

²¹ ŠTEKER, Karel a Milana OTRUSINOVÁ. *Jak číst účetní výkazy: základy českého účetnictví a výkaznictví*. 2., aktualiz. a roz. vyd. Praha: Grada Publishing, 2016. s. 34 ISBN 978-80-271-0048-4.

Obrázek 2: Účtování na výsledkových účtech

MD	Aktivní účty	D	MD	Pasivní účty	D
PS					PS
	přírůstky (Σ přírůstků = obrat MD)	úbytky (Σ úbytků = obrat D)	úbytky (Σ úbytků = obrat MD)	přírůstky (Σ přírůstků = obrat D)	
KS					KS

Zdroj: Šteker, Otrusinova (2016)

Obrázek 3: Účtování na výsledkových účtech

MD	Nákladové účty	D	MD	Výnosové účty	D
	přírůstky (Σ přírůstků = obrat MD)	úbytky (Σ úbytků = obrat D)	úbytky (Σ úbytků = obrat MD)	přírůstky (Σ přírůstků = obrat D)	
KS					KS

Zdroj: Šteker, Otrusinová (2016)

3.2 Účetní uzávěrka a závěrka

Účetní uzávěrka

Ještě předtím, než banka sestaví účetní závěrku, je potřeba na prvním místě vyhotovit účetní uzávěrku, která nám dá podklady pro požadovanou účetní závěrku.

„Součástí účetní uzávěrky jsou následující kroky:

- *zaúčtování uzávěrkových operací,*
- *provedení inventarizace majetku a závazků,*
- *daňová analýza a výpočet daně z příjmu,*
- *uzavření účetních knih.*“²²

S účetní uzávěrkou souvisejí její uzávěrkové operace, nejprve se musí provést zaúčtování uzávěrkových operací, například u dlouhodobého majetku (odpisy), zaúčtovat časové rozlišení, tvorba a čerpání opravných položek a další. Poté se může přistoupit k inventarizaci majetku a závazků, protože účetní jednotka je podle zákona povinna provádět inventarizaci. Banka ji může dělat jednou ročně nebo průběžně, záleží na jejím uvážení, ve většině případů se inventarizace provádí jednou ročně, může nastat situace, kdy bude zapotřebí udělat i mimořádnou inventarizaci. Pro správnost informací o stavu majetku se inventarizace zajišťuje fyzicky (přepočítáním peněz v pokladně a měření) a dokladově (provádí se u těch operací, kdy se nemůže hmatově zjistit počet – peníze na účtu, pohledávky atd.).²³

Pokud vše odpovídá skutečnosti, může se přistoupit k daňové analýze a výpočtu daně z příjmu. Zjištěné nedostatky, které se v rámci inventarizace zjistí je potřeba napravit a případně předeepsat k náhradě, následně se může pokračovat dalším krokem, tím je uzavření účetních knih. Jako poslední krok je vytváření účetní závěrky.

Účetní závěrka

Podle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví musí účetní jednotky, v zákonem stanovených případech, sestavovat účetní závěrku. Účetní závěrka je jeden celek a sestavuje se z různých částí:

- a) rozvaha (bilance),
- b) výkaz zisků a ztrát,
- c) příloha, která vysvětluje a doplňuje body a) a b).²⁴

²² ŠTEKER, Karel a Milana OTRUSINOVÁ. *Jak číst účetní výkazy: základy českého účetnictví a výkaznictví*. 2., aktualiz. a roz. vyd. Praha: Grada Publishing, 2016. s. 225 ISBN 978-80-271-0048-4.

²³ ŠTEKER, Karel a Milana OTRUSINOVÁ. *Jak číst účetní výkazy: základy českého účetnictví a výkaznictví*. 2., aktualiz. a roz. vyd. Praha: Grada Publishing, 2016. s. 226-227 ISBN 978-80-271-0048-4.

²⁴ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

Další součástí účetní závěrky může být přehled o peněžních tocích nebo přehled o změnách vlastního kapitálu. Přehled o peněžních tocích nesestavují, podle § 1a zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, účetní jednotky které jsou bankou, spořitelním a úvěrovým družstvem, pojišťovnou nebo zajišťovnou a penzijní společností.²⁵

Účetní závěrka musí podle odstavce 1 § 18 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví obsahovat tyto náležitosti:

- a) obchodní firmu nebo název /jméno, sídlo a bydliště,
- b) identifikační číslo, pokud je přiděleno,
- c) právní formu účetní jednotky,
- d) předmět podnikání,
- e) rozvahový den nebo jiný den, ke kterému se závěrka sestavuje,
- f) okamžik sestavení účetní závěrky,

následuje podpisový záznam statutárního orgánu účetní jednotky nebo jenom podpisový záznam účetní jednotky.²⁶

Zákon o účetnictví zná dva rozsahy, ve kterém je možné tvořit účetní závěrku. Pokud musí mít ověřenou účetní závěrku auditorem, sestavuje ji **v plném rozsahu**, pokud ji nemusí mít ověřenou, může ji sestavit **ve zkráceném rozsahu**. Jelikož mají banky povinnosti nechávat si ověřit účetní závěrku auditorem, využívají proto plný rozsah účetní závěrky.

V účetnictví se rozlišují následující druhy účetních závěrek:

- **řádná** – je sestavována vždy na konci každého účetního období,
- **mimořádná** – není sestavována ke konci účetního období, ale k jinému datu (banka vstoupí do likvidace, insolvence, reorganizace),
- **mezitímní** – je sestavována v průběhu účetního období (její sestavení je dáno zákonem o účetnictví),
- **konsolidovaná** – je sestavována za celou skupinu účetních jednotek dohromady.

Povinnost sestavovat **konsolidovanou účetní závěrku** mají banky podle zákona o účetnictví, pokud tvoří s dalšími společnostmi konsolidační celek. Většina bank má další společnosti, kde má banka postavení mateřské/ovládací společnosti, a proto této

---

²⁵ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

²⁶ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

konsolidované účetní závěrce neunikne. Konsolidační celek především tvoří dceřiné společnosti, které se u bankovních společností hojně vyskytují. Když chtějí banky poskytovat důchodové připojištění, mají k tomu určenou společnost např. Penzijní společnost Komerční banky a.s.

Konsolidovaná účetní závěrka je účetní závěrka celkového majetkového propojení podniků (konsolidačních celků). Slučuje se stav majetku a závazků a dosažených výsledků hospodaření mateřské/ovládací společnosti s její podílovou účastí v dceřiných společnostech, ve kterých má mateřská/ovládací společnosti rozhodující vliv nebo také podstatný vliv.²⁷

Banky mají povinnost následně po vytvoření účetní závěrky zveřejňovat **výroční zprávu**. Výroční zpráva podává informace o výkonnosti celé účetní jednotky, její podnikatelské činnosti a podává informace o hospodářském postavení účetní jednotky. Banky své obchodní výsledky vždy zveřejňují v účetní uzávěrce, která je veřejně dostupná na internetových stránkách jednotlivých bank, a někdy výroční zprávu nalezneme ve sbírce listin na webové stránce www.justice.cz.

Výroční zpráva zároveň obsahuje skutečnosti, které se v účetní jednotce přihodily po rozvahovém dni (den ke kterému byla sestavena účetní závěrka), předpovědi o dalším vývoji banky, banka se ani nevyhne oblasti vztahu se zaměstnanci. Pro zajímavost se ve výroční zprávě objevuje, co banka utváří v oblasti výzkumu a vývoje životního prostředí i občanská odpovědnost.

Výroční zprávu netvoří jen banky, mohou ji mít za povinnost sestavit výrobní společnosti, které mají několik dceřiných firem pro svou další výrobu.

Finanční instituce a banky uveřejňují ve výroční zprávě informace o úvěrovém riziku, tržním riziku. Představují organizační strukturu řízení rizik a přerozdělení pravomocí v této oblasti. Česká národní banky svými opatřeními stanovuje bankám požadavky na zveřejňování informací.²⁸

Následující část se věnuje jednotlivým položkám, které tvoří účetní závěrku.

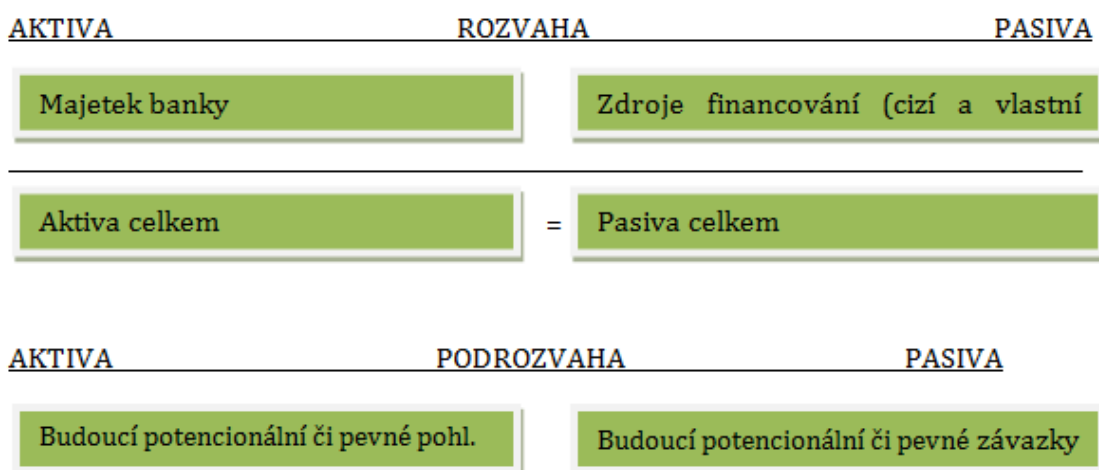
²⁷ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

²⁸ (1) JÍLEK, Josef a Jitka SVOBODOVÁ. *Účetnictví bank a finančních institucí*. 7. aktualiz. a přepr. vyd. Praha: Grada, 2003. s. 480 ISBN 978-80-247-2111-8.

3.3.1 Rozvaha (balance)

Bilanci banky tvoří **rozvaha**, která je nejzásadnějším účetním výkazem a **podrozvaha**, o které se už tak moc nemluví. Většina odborných knih na téma účetnictví, ať už klasických podnikatelů, bank, pojišťoven a jiných finančních institucí, nejvíce rozebírá právě rozvahu, podrozvaha je zmíněna jen v krátkosti. Oba výkazy jsou tvořeny **aktivy** i **pasivy**, jaký je rozdíl mezi rozvahou a podrozvahou? Ten závisí na uplatňovaných účetních metodách a způsobech oceňování. Rozvaha obsahuje aktuální aktiva a pasiva, zatímco podrozvaha budoucí aktiva a pasiva. Rozvahu potřebuje banka k sestavení účetní závěrky. Pokud se podíváme hlouběji, zjistíme, že rozvaha je potřeba k sestavení finančního plánu jakékoliv společnosti.

Obrázek 4: Základní struktura bilance banky

Zdroj: Autor

Rozvaha

Rozvaha je finanční výkaz, který poskytuje přehled o stavu aktiv (majetku) a pasiv (vlastní a cizí zdroje) k určitému datu, většinou k rozvahovému dni. Je to den, k němuž banka sestavuje účetní závěrku, rozvaha tvoří povinný výkaz, který musí roční účetní závěrka obsahovat. Rozvaha vykazuje stavové veličiny, všechny položky v rozvaze jsou vyjádřeny v korunách – peněžních jednotkách. Strana aktiv představuje majetek, kdežto pasiva jsou součet kapitálu a závazků. Jak sestavit rozvahu, co musí obsahovat, jakou má mít formu, odpovědi na tyto otázky mají České účetní standardy. Rozvaha dává všem uživatelům účetnictví přehled o tom, jaký celkový majetek vlastní banka (případně jiný společnost),

a jakým způsobem je tento majetek financován, zda převládá financování z vlastních zdrojů společnosti, nebo si chybějící finance musí půjčit (cizí zdroje).

Tabulka 2: Zjednodušená rozvaha obchodní banky

Aktiva	Pasiva
Hotovost	Závazky
Poskytnuté úvěry a vklady	Závazky vůči bankám
Pohledávky za klienty	Závazky vůči klientům
Koupené cenné papíry	Emitované dluhové cenné papíry
Účasti v dceřiných společnostech	Rezervy
Účasti v přidružených společnostech	Ostatní závazky
Hmotný a nehmotný majetek	Kapitál
Ostatní aktiva	Základní kapitál
	Emisní ážio
	Rezervní a kapitálové fondy
	Nerozdělený zisk nebo neuhrazená ztráta z minulých let
	Zisk nebo ztráta běžného období

Zdroj: Hartlová (2004)

Suma aktiv se musí rovnat sumě pasiv, tak zní bilanční rovnice.

Rozvaha pomůže bankám zjistit ukazatele zadluženosti, likvidity, rentability a ukazatele obratovosti. Všechny tyto ukazatele jsou součástí finanční analýzy podniku.

Aktiva banky

Mezi aktiva banky patří již zmíněná hotovost v pokladnách, poskytnuté pohledávky, koupené cenné papíry, nakoupený hmotný a nehmotný majetek, vlastnická práva v jiných společnostech.

Pokladní hotovosti znamenají veškeré bankovky a mince, které má banka uloženy v trezorech, bankomatech a na pokladnách, současným trendem je potlačování hotovostních peněz a soustředit se na bezhotovostní peníze. Jedná se o hotovost v české a cizí měně, protože některé banky vykonávají i směnářenskou činnost. Za hotovost se považují i vklady u centrální banky. Nejen banky chtějí minimalizovat počet pokladen a snižovat počet pokladníků, větší supermarketů už mají bezhotovostní (rychlé) pokladny, kde se každý zákazník obsluhuje sám. Banky nevyužívají bezhotovostní pokladny, ale buď mají bankovní poradci na pobočkách příruční pokladny a zastávají funkci jak bankéře, tak i pokladníka, nebo jsou současné bankomaty nahrazovány vkladovými a výběrovými bankomaty. Bohužel zatím nejdu vložit hotovostní peníze na jiný účet, než ke kterému je platební karta v dané bance, která vlastní vkladový bankomat, ale i tak je to velký pokrok kupředu.

Stále ještě platí fakt, že banky pro uspokojení potřeb klientů, musí mít v pokladnách dostatečné množství hotovost, zpravidla při výběrech nad 100.000,- Kč je dobré nahlásit výběr 1-3 dny předem, aby banka zajistila dostatečné množství peněz k výběru, a uspokojila tak potřeby klientů. Jak již bylo zmíněno, pokladní hotovost v bankách zastupuje nejlikvidnější položku z celých aktiv, lidé potřebují stále hotovostní peníze, aby si mohli koupit lístek na tramvaj, kávu z automatu atd., všichni obchodníci ještě stále nevyužívají platební terminály, buď v tom neshledávají smysl, nebo se jim provoz platebního terminálu nevyplácí.

Poskytnuté úvěry či vklady mohou být poskytnuté centrální bance, jiným komerčním bankám na trhu nebo klientům.²⁹

Tyto úvěry a vklady se dále člení na:

- Vklady a úvěry u centrální banky – především jde o debetní zůstatky na běžných účtech obchodní banky vedených u centrální banky. Každá obchodní banka je povinna odvádět takzvané povinné minimální rezervy. V případě úvěrů může jít o poskytnuté úvěry centrální bankou a v případě vkladů o termínované vklady.³⁰
- Vklady a úvěry u jiných úvěrových institucí – jde o peněžní prostředky uložené na běžných účtech u jiných komerčních bank a dalších úvěrových institucí.

Pohledávky za klienty tvoří poskytnuté úvěry, pohledávky vzniklé plněním ze záruk a akreditivů, pohledávky z faktoringu nebo finančního leasingu za fyzickými osobami, fyzickými osobami podnikateli nebo právnickými osobami. Banka tyto pohledávky vykazuje na straně aktiv. Banky a další podnikatelské subjekty rozlišují tři délky splatnosti pohledávek, **krátkodobé** jsou splatné do 1 roku od jejího vzniku, **střednědobé** mají splatnost do 5 let a **dlouhodobé** mají splatnost delší než 5 let.

Koupené cenné papíry banky dělí na dluhové cenné papíry (dluhopisy a směnky), účastnické cenné papíry (akcie) a podílové listy. Banky je následně člení z hlediska záměru, zda chce banka s cennými papíry dále obchodovat na trhu, aby dosáhla zisku, nebo bude cenné papíry držet do splatnosti a realizovat tak úrokové výnosy.³¹

Účastí v dceřiných společnostech představují účast s rozhodujícím vlivem nebo podíly v ovládaných osobách. Banka často vykonává různé finanční činnosti prostřednictvím

---

²⁹ ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 206 ISBN 978-80-247-3669-3.

³⁰ ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 206 ISBN 978-80-247-3669-3.

³¹ HARTLOVÁ, Věra. *Bankovníctví pro střední školy a veřejnost*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 2004. s. 27 ISBN 80-7168-900-9.

dceřiných společností, například poskytování hypotečních úvěrů, investičních služeb, pojištění, leasingu a faktoringu. **Účastí v přidružených společnostech** má banka pouze podstatný vliv, obvykle má alespoň 20% vliv na základním kapitálu nebo hlasovacích právech.³²

Hmotný majetek, často vystupuje pod názvem dlouhodobý hmotný majetek, protože představuje majetek s dobou použitelnosti delší než 1 rok, jeho opotřebování nastává postupně. Člení se na budovy a pozemky, stroje, výpočetní a kancelářskou techniku, auta provozována k podnikatelským účelům, nábytek v kancelářích a příslušenství. Majetek se dělí na odepisovaný (stroje, auta, výpočetní technika) a neodepisovaný (pozemky). Kromě dlouhodobého hmotného majetku existuje také dlouhodobý **nehmotným majetkem**, kterými jsou zřizovací výdaje, softwary, autorská práva, ochranné známky a goodwill.

Mezi **ostatní aktiva** spadají pohledávky z prodeje vyřazeného dlouhodobého hmotného majetku a pohledávky v souvislosti s daňovými povinnostmi (daň z příjmu). Pod tuto položku ostatních aktiv jde zařadit zlato a drahé kovy, které jsou součástí majetku, ostatní pohledávky banky (vůči právnickým a fyzickým osobám), zásoby, neobchodovatelné cenné papíry.³³

Pasiva banky

Pasivní položky rozvahy představují pro banku zdroje, jakým byl majetek společnosti (aktivní položky) financován. Zda šlo o **cizí zdroje**, které představují například půjčené finanční prostředky, nebo **vlastní zdroje**, které jsou vlastním kapitálem.

Pasiva se dělí na závazky a vlastní kapitál banky. Co nejvíce převažuje? Podnikatelská činnost banky je vázána na obchodní činnost, tedy obchodování s cizími penězi svěřenými od klientů, proto nejvíce převažují cizí zdroje. Obchodní banky vezmou složené peníze na běžných účtech klientů, část odvedou centrální bance, a další část peněz půjčují ostatním lidem, kteří si přišli do banky pro úvěr. Banky finanční prostředky nepůjčují zdarma, potřebují realizovat zisk, proto je půjčují za jistý úrok, který je pro ně jistý jen v případě, pokud klient, kterému byly finanční prostředky poskytnuty, řádně splácí.

---

³² HARTLOVÁ, Věra. *Bankovníctví pro střední školy a veřejnost*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 2004. s. 27 ISBN 80-7168-900-9.

³³ ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 207 ISBN 978-80-247-3669-3.

Závazky vůči bankám jsou vklady složené na účty banky od jiné obchodní banky. V této skupině pasiv lze najít úvěry poskytnuté jiným obchodním bankám a obchodní vztahy s centrální bankou.

Závazky vůči klientům znamenají přijaté vklady od klientů. Podle splatnosti se člení na vklady splatné na požádání, vklady se splatností a vklady s výpovědní lhůtou. Nejznámější položkou je běžný účet (v dnešní době ho má většina lidí starších 18 let), termínované účty (z důvodu nízkých úrokových sazeb jsou málo oblíbené), spořicí účty.³⁴

Emitované dluhové cenné papíry představují závazky z emitovaných dluhových cenných papírů.

Kapitál a rezervy se řadí mezi vlastní kapitál banky. Vlastní kapitál banky je tvořen stejným způsobem jako u ostatních podnikatelských subjektů základním kapitálem, rezervami, opravnými položkami a oprávkami, rezervním a ostatními kapitálovými fondy tvořených ze zisku, nerozděleného zisku/ztráty a podle právní formy vlastními akciemi.

Základním kapitálem jsou peněžní prostředky všech podnikatelských společností, které jsou zapsány v obchodním rejstříku. V případě akciové společnosti (obchodní banka je vždy akciovou společností) znamená **emisní ážio** rozdíl při emisi akcií za jinou než jmenovitou hodnotu akcie. Podle zákona může obchodní společnost vydat pouze akcie s emisní cenou, která se rovná jmenovité hodnotě nebo ji převyšuje, v žádném případě nesmí vydávat akcie s cenou nižší, než je jmenovitá hodnota akcie.

Rezervní fondy banka může tvořit ze zisku nebo z příspěvků akcionářů banky. Obchodní banky musí, oproti ostatním společnostem, tvořit povinně rezervní fond **na krytí bankovních rizik**. Standardní podnikatelské subjekty se mohou sami rozhodnout, zda budou chtít rezervní fond tvořit a v jaké výši, až na výjimky, které jsou uvedeny v zákoně č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích.

Kapitálové fondy představují fondy z jiného než účetního zisku (dotace nebo bezúplatné nabytí majetku). Nerozdělený zisk, neuhrazenou ztrátu a výsledek hospodaření z minulých let banka vykazuje jako samostatné položky.³⁵

Ostatní závazky jsou závazky vůči dodavatelům, zaměstnancům, zdravotním pojišťovnám a závazky z daňové povinnosti.

---

³⁴ ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 208 ISBN 978-80-247-3669-3.

³⁵ HARTLOVÁ, Věra. *Bankovníctví pro střední školy a veřejnost*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 2004. s. 29 ISBN 80-7168-900-9.

Podrozvaha banky

Některé finanční činnosti, neovlivňují rozvahu banky, nebo ji ovlivňují, ale až od daného okamžiku. Některé obchody představují budoucí („jistou“) nebo potencionální pohledávku či závazek. Tudiž se nemohou objevovat v rozvaze banky, ale jsou zaznamenány v podrozvaze banky.³⁶

Podrozvahové operace jsou vyjádřeny účtovými skupinami v účtové třídě 9.

- 91 – pohledávky a závazky z příslibů a úvěrů a půjček
- 92 – pohledávky a závazky ze záruk
- 93 – pohledávky a závazky z akreditivů
- 94 – pohledávky a závazky ze spotových operací
- 95 – pohledávky a závazky z pevných termínových operací
- 96 – pohledávky a závazky z opčních operací
- 97 – pohledávky a závazky ze zástav a závazky z kolaterálu
- 98 – pohledávky a závazky z hodnot v úschově, správě, uložení a z obhospodařovaných hodnot
- 99 – uspořádací a evidenční účty³⁷

---

³⁶ ŠTEKER, Karel a Milana OTRUSINOVÁ. *Jak číst účetní výkazy: základy českého účetnictví a výkaznictví*. 2., aktualiz. a roz. vyd. Praha: Grada Publishing, 2016. s. 93 ISBN 978-80-271-0048-4.

³⁷ Cnb.cz Účtová osnova pro banky a některé finanční instituce. [online]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/predpisy_CNB_statistika/predpisy_menove_bank_stat/metodika_vykaz_neb_ank_fin_instit/metodika_fki_110101/cast7_uctova_osnova.html

3.3.2 Výkaz zisků a ztrát

Banka je povinna vytvářet na konci účetního období účetní závěrku, jejíž součástí je i účetní uzávěrka. Účetní uzávěrkou je myšleno uzavření všech účetních knih, např. provedení inventarizace, zaúčtováním časového rozlišení, zaúčtování dohadných položek, tvorba opravných položek. Poté dojde ke zjištění obrátů na syntetických účtech, účtech nákladů a výnosů, následně zjištění hospodářského výsledku a převedení zůstatků z rozvahových účtů na 702 - Konečný účet rozvažný. Po uzavření všech účtů se provede účetní závěrka, během které se vytvoří konečná rozvaha, výkaz zisků a ztrát, cash flow a přehled o změnách vlastního kapitálu.

„Výkaz zisku a ztrát ukazuje náklady a výnosy banky neboli hospodaření banky za dané období.“³⁸

Jak již bylo zmíněno výkaz zisků a ztrát je nedílnou součástí účetní závěrky. Tento finanční výkaz je známý také pod slovem výsledovka, bohužel zákon o účetnictví tento pojem nezná.

Výkaz zisků a ztrát zachycuje dopad jednotlivých účetních transakcí na výsledek hospodaření banky nebo jiné společnosti. Především jde o náklady a výnosy, které pomáhají vytvořit si představu o tom, jak banka spravuje svůj majetek a jak ho financuje. Jedná se o tokovou veličinu.

Výsledek, který z výkazů zisků a ztrát získají, může mít dvě varianty:

- a) kladný výsledek hospodaření (kladná čísla) – je chápán jako zisk, kdy výnosy převyšují nad náklady,
- b) záporný výsledek hospodaření (záporná čísla) – ztráta, výnosy jsou nižší než náklady, tento stav je pro všechny společnosti dlouhodobě nepřijatelný.³⁹

Základní strukturu výkazů zisků a ztrát tvoří náklady a výnosy. Pod tabulkou budou detailněji rozebrány položky týkající se nákladů a výnosů.

---

³⁸ DVOŘÁK, Petr. *Komerční bankovníctví pro bankéře a klienty*. 2. vyd. Praha: Linde, 1999. s. 101 ISBN 9788072011643.

³⁹ ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 214 ISBN 978-80-247-3669-3.

Tabulka 3: Zjednodušený přehled nákladů a výnosů obchodní banky

Náklady	Výnosy
Nákladové úroky	Výnosové úroky
Náklady na poplatky a provize	Výnosy z poplatků a provizí
Správní náklady	Výnosy z dividend
Ztráta z obchodování s cennými papíry	Výnosy z obchodování s cennými papíry
Odpisy dlouhodobého majetku	Ostatní výnosy
Tvorba rezerv a opravných položek	
Náklady na daň z příjmu	
Ostatní náklady	

Zdroj: Hartlová (2004)

Výnosy

Výnosové úroky plynou z podnikatelské činnosti banky, jelikož banka poskytuje spotřebitelské a podnikatelské úvěry. Nachází se zde i úroky z vkladů u jiných bank. Součástí výnosových úroků jsou také úroky z držených dluhových cenných papírů.⁴⁰

Výnosy z poplatků a provizí vyplývají z poplatků za vedení bankovních účtů pro fyzické osoby a podnikatele, následně s tím související platební styk, v dnešní době se platební styk vede přes platební karty a internetové bankovníctví, velmi málo se používají papírové příkazy k úhradě. Výnosy z poplatků a provizí také tvoří poplatky související s poskytnutím spotřebitelského, podnikatelského a hypotečního úvěru, dále měsíční poplatky za vedení těchto účtů. Provozuje-li banka směnářskou činnost, tak se do této výnosové položky zahrnují veškeré poplatky související právě se směnářskou činností.

Výnosy z dividend mají banky, pokud vlastní akcie jiných akciových společností.

Výnosy z obchodování s cennými papíry, pokud banka nějaký prodej uskutečnila a při prodeji cenných papírů jí vznikl zisk, může se ale stát, že banka cenné papíry prodá se ztrátou, v tom případě tato položka zůstane prázdná, Vzniklá ztráta se zaúčtuje do nákladů s obchodování s cennými papíry.

Ostatní výnosy se týkají nefinančních operací. Součástí jsou mimořádné výnosy a výnosy z dalších činností banky.

Náklady

Nákladové úroky jsou jako výnosové úroky z podnikatelské činnosti banky, představují náklady, které banka musí zaplatit svým klientům. Ve většině případů jde o úroky na termínovaných vkladech, spořicíh účtech a z mizivé části na běžných účtech. Dnes se dá málokdy nalézt úročený běžný účet, pokud ano, jedná se o marketingovou akci,

⁴⁰ ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 214 ISBN 978-80-247-3669-3.

kteřá má za účel přilákat nové klienty do banky a poskytnout ji potřebné finance pro další obchodování.

Náklady na poplatky a provize jsou protikladem z výnosů z poplatků a provizí. Banky pod tyto nákladové položky zahrnuje poplatky za uložení peněz u jiných bank, protože nyní ukládající banka musí platit určité poplatky.

Správní náklady se většinou rozlišují na dvě položky – náklady na zaměstnance a provozní náklady. Náklady na zaměstnance jsou mzdy, které musí banka svým zaměstnancům zaplatit, s tím související povinné odvody sociálního a zdravotního pojištění, školení zaměstnanců, stravování atd. Provozní náklady vyplývají z každodenního provozu banky (nájemné, energie, poštovné, bezpečnostní ochrana, uklízeči atd.).

Ztráta z obchodování s cennými papíry, pokud bance při obchodování vznikla ztráta.

Odpisy dlouhodobého majetku, které v účetnictví znázorňují postupné opotřebenování dlouhodobého majetku, tento majetek se nespotřebává naráz ale postupně.

Tvorba rezerv a opravných položek souvisí s poskytováním úvěrů. Může se stát, že klient přestane svůj závazek splácet nebo měsíční anuitní splátky chodí se zpožděním. Vytvářejí se a vstupují do nákladů jen tehdy, pokud dojde k porušení splátkové disciplíny u klienta. Pokud klient svůj úvěr splatí nemusejí se rezervy a opravné položky vytvářet, rozpustí se do výnosů.⁴¹

Náklady na daň z příjmu jsou finanční prostředky, které banka bude odvádět finančnímu úřadu, aby splnila svou daňovou povinnost.

Ostatní náklady jsou mimořádné náklady.

---

⁴¹ ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 216 ISBN 978-80-247-3669-3.

4 Praktická část

4.1 Specifikace účetnictví banky v porovnání s účetnictvím podniku

Každý podnikatelský subjekt jako je banka, jiná obchodní společnost nebo malý živnostník, má zákonem stanovené, jestli musí vést účetnictví nebo daňovou evidenci. Pokud chceme porovnávat účetnictví banky s účetnictvím standardního podniku, musíme se nejdříve podívat na legislativu, která dané oblasti upravuje. Právní úprava je základní kámen celého účetnictví, bez něhož by banky či ostatní podnikatelské subjekty nemohly vykazovat pravdivý obraz hospodaření své společnosti. Všichni by své účetnictví, včetně účetních výkazů, upravovali podle libosti, a kontrolní orgány, které zkoumají pravdivost informací, by postrádaly smysl. Každý by se snažil zakrýt krachující společnost, a navenek se tvářit, že se jedná o velmi prosperující společnost s významným potenciálem pro další období. Další společnost by do dané firmy nainvestovala nemalou částku, a najednou by zjistila, že její plány se během chvíle rozplynuly a o své peníze přišla. Proto je důležité opírat se o českou legislativní úpravu, abychom dosáhly rovnováhy v oblasti vedení účetnictví.

4.1.1 Legislativa

Standardní koncept české účetní legislativy je tvořen ze zákonů, vyhlášek, opatření a doporučení. Na samém vrcholu celého účetnictví stojí **zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví**, ve znění pozdějších předpisů, které je platný pro všechny účetní jednotky, ať se jedná o banky, podnikatelské subjekty, pojišťovny atd. Dává podstatu celému účetnictví a vytváří pravidla, která jsou potřeba dodržovat a respektovat.

Dalším pomyslným krokem jsou prováděcí **vyhlášky**. Vyhlášky k zákonu o účetnictví vydává Ministerstvo financí. Tady se už nacházejí rozdíly mezi bankami a standardními podnikateli. Jelikož vyhlášky jsou vytvářeny pro určité účetní jednotky zvlášť a rozpracovávají hlouběji zákon o účetnictví.

Například vyhláškou č. 500/2002 Sb., pro podnikatele účtující v soustavě podvojného účetnictví, se musejí řídit standardní podnikatele, ale nemusejí se řídit další vyhláškou s číslem 501/2002 Sb., pro banky a jiné finanční instituce. Povinnost této vyhlášky by se na ně vztahovala, pokud by podnikatel změnil obor svého podnikání, a chtěl se „stát“ bankou či jinou finanční institucí.

Tabulka 4: Základní právní prameny účetnictví

Poř. číslo	Právní legislativa	Bankovní subjekt	Podnikatelský subjekt
1.	Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví	Ano, řídí se tímto zákonem	Ano, řídí se tímto zákonem
2.	Vyhlášky	Řídí se vyhláškou č. 501/2002 Sb., pro banky a jiné instituce	Vyhláškou č. 500/2002 Sb., pro podnikatele
3.	České účetní standardy	ČÚS pro banky a jiné finanční instituce ⁴²	ČÚS pro podnikatele ⁴³
4.	Vnitřní účetní směrnice	Používá vlastní směrnici	Používá vlastní směrnici

Zdroj: Autor

České účetní standardy pomáhají v celém podnikatelském sektoru (bankovní subjekt či standardní podnikatelský subjekt) nacházet soulad při účtování. Každý účetní standard totiž stanovuje postup účtování a popis účetní metody. Podle zákona o účetnictví je potřeba účetní standardy dodržovat, protože jen tak účetní jednotka dosáhne věrného, průkazného a poctivého obrazu svého účetnictví. České účetní standardy jsou k nalezení ve Finančním zpravodaji Ministerstva financí, na webové stránce <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/financni-zpravodaj>, jelikož od 1. ledna 2016 se zpravodaj vydává jen v elektronické podobě na webu Ministerstva financí.

V neposlední řadě jsou **vnitřní účetní směrnice**, které má každý podnikatelský subjekt své. Banka má rozdílné směrnice, protože se na ní vztahují nejen různé vyhlášky a opatření, ale hlavně, má jiný předmět podnikání než výrobní podnik. Výrobní podnik nepřemýšlí o účtování poskytnutého úvěru centrální bankou, ale potřebuje mít přesně daný postup, jak zaúčtovat příjem materiálu, rozpracované výrobky atd. Tato kapitola je zaměřena na legislativu a nepatrné rozdíly, které nejsou na první pohled zřejmé. U směrnic je nutné ve všech podnikatelských subjektech je pravidelně aktualizovat, protože platný zákon se často doplňuje o další opatření, které je potřeba do podniku začlenit, aby účetnictví splnilo zákonné povinnosti pro vedení účetnictví. Správně vytvoření vnitřních účetních směrnic pomáhají zaškolení nových pracovníků, kteří je budou potřebovat při své práci. Součástí vnitřní účetní směrnice je **směrná účtová osnova**.

⁴² České účetní standardy pro účetní jednotku, která účtuje podle vyhlášky č. 501/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou bankami a jinými finančními institucemi

⁴³ České účetní standardy pro účetní jednotku, která účtuje podle vyhlášky č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví

Směrná účtová osnova

V účtové osnově nalezneme nejzásadnější odlišnosti v rámci účetnictví. Pro každý podnikatelský subjekt je směrná účtová osnova rozdílná a nalezneme je v různých vyhláškách. Pro banky je směrná účtová osnova ve vyhlášce č. 501/2002 Sb., příloha č. 4, pro podnikatele je směrná účtová osnova také zařazena v příloze č. 4, ale musíme se podívat do vyhlášky č. 500/2002 Sb.

Směrná účtová osnova obchodní banky je podle vyhlášky č. 501/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů, podle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, současně podle opatření Ministerstva financí č. j. 282/73390/2001 ze dne 15. listopadu 2001, podle vyhlášky č. 501/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů a v poslední řadě **opatření ČNB** č. 9 ze dne 6. listopadu 2002. Formu účtové osnovy považuje centrální banka za tak důležitou, že vydala svou účetní osnovu, která slouží jako vzor pro sestavení směrné účetní osnovy.

4.1.2 Účtové třídy

Účtové třídy ve směrné účtové osnově jsou číslovány čísly 0–9, stejně jako tomu je u ostatních podnikatelských subjektů. Třídy se dělí na účtové skupiny označené dvoumístným číslem a názvem. Účtový rozvrh pak obsahuje syntetické účty označené třímístným číslem a názvem. V kapitole 3.1.2 Obecné postupy v účetnictví analytické účty navazují na syntetické účty, protože je detailněji rozvádějí.

Analytické účty mají osmimístné číslo a krátký název (maximálně 30 znaků v českém a anglickém jazyce) a úplný název v českém i anglickém jazyce. Analytické účty jsou otevírány vždy pro příslušnou pobočku a měnu. V českých korunách jsou účty pro účtování nákladů a výnosů, v cizí měně mohou být otevírány ostatní účty.

Číslování zůstává pro oba podnikatelské subjekty stejné. Důležitější je to, co se skrývá za nimi. Stručný přehled ukáže následující tabulka na straně 32, která bude doplněna komentářem na straně 33 a dále.

Účtový rozvrh je sestavován pro každé účetní období. Účetním obdobím je v bance nepřetržitě po sobě jdoucích dvanáct měsíců. U obchodní banky je účetní období totožné s kalendářním rokem. V průběhu účetního období je možné účtový rozvrh doplňovat. Dosáhne se tak zaúčtování všech účetních případů příslušného období a sestavení účetní závěrky. Při sestavení účetního rozvrhu je například Komerční banka a.s. povinna vycházet z označení a uspořádání účetních skupin směrné účtové osnovy. Účtový rozvrh tvoří syntetické účty, z nich jsou vytvářeny analytické účty. Tyto účty zajišťují členění podle

potřeb účetní závěrky, požadavků právních předpisů (zejména daňových) a dalších potřeb banky. Podnikatelský subjekt také ve svém účetnictví využívá účtový rozvrh, který musí být, stejně jako u banky, v souladu se směrnou účtovou osnovou.

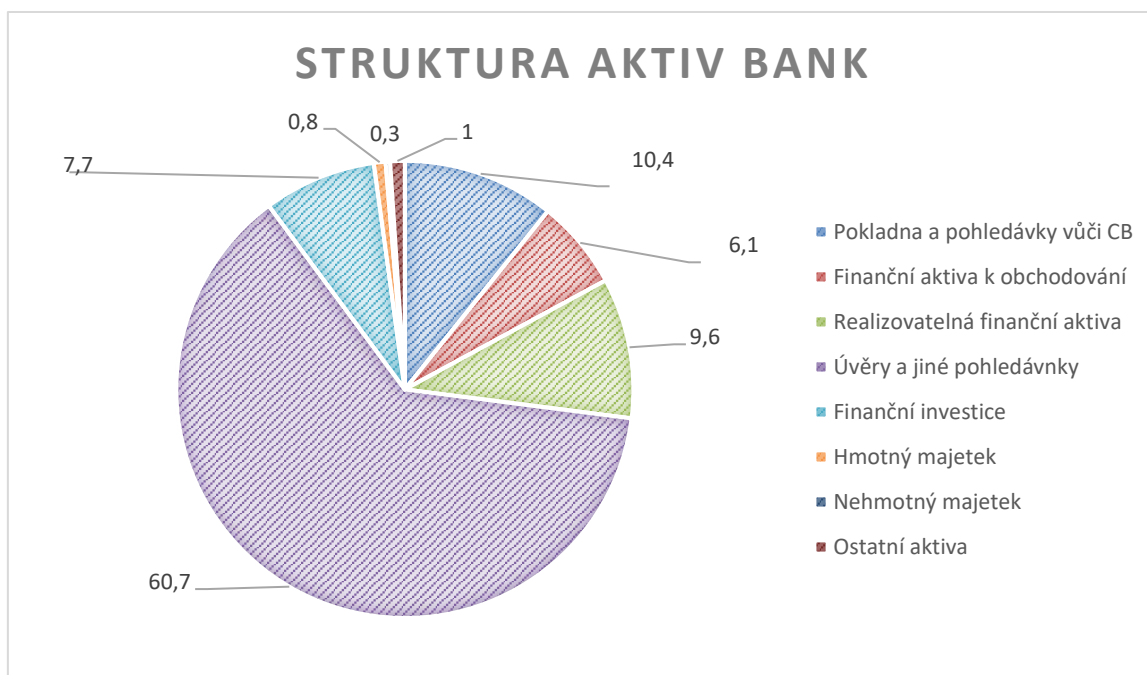
Tabulka 5: Rozdíly ve směrné účtové osnově

Číslo účtové třídy	Banka	Podnikatelský subjekt
Účtová třída 0	Zúčtovací vztahy ČNB (využívá jen ČNB)	Dlouhodobý majetek
Účtová třída 1	Pokladní, bankovní účty, závazky z krátkých prodejů	Zásoby
Účtová třída 2	Pohledávky a závazky z vybraných finančních činností	Krátkodobý finanční majetek a krátkodobé bank. úvěry
Účtová třída 3	Cenné papíry, deriváty, ostatní pohledávky a závazky a přechodné účty	Zúčtovací vztahy
Účtová třída 4	Dlouhodobý majetek, účasti, cenné papíry držené do splatnosti atd.	Kapitálové účty a dlouhodobé závazky
Účtová třída 5	Kapitálové účty, dlouhodobé závazky a závěrkové účty	Náklady
Účtová třída 6	Náklady	Výnosy
Účtová třída 7	Výnosy	Závěrkové a podrozvahové účty
Účtová třída 8	Vnitropodnikové účetnictví	
Účtová třída 9	Podrozvahové účetnictví	Vnitropodnikové účetnictví

Zdroj: Autor

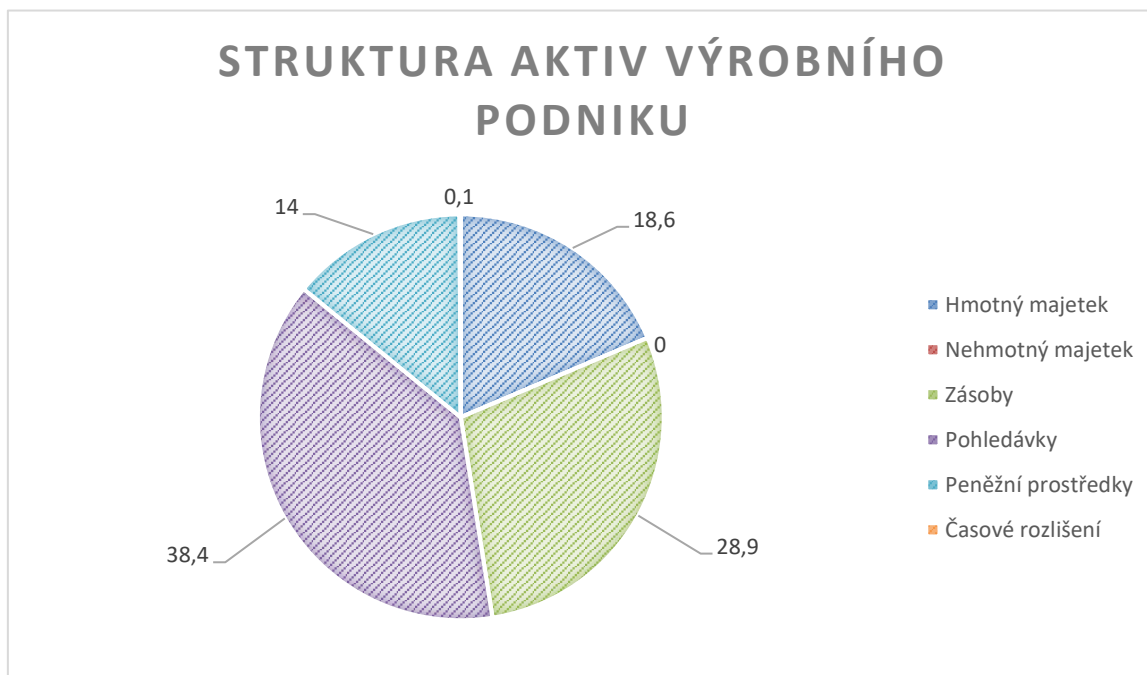
Pro standartní podnikatelské subjekty je dlouhodobý majetek zásadní položkou v jejich majetku. Proto se také vyskytuje v účtové osnově na prvním místě pod **účtovou třídou 0**. Kdežto u bank tvoří dlouhodobý majetek jen malou část jejich celkového majetku. Nachází se proto v účtové osnově v třídě 4 spolu s cennými papíry drženými do splatnosti. Pokud by banka neměla svou podnikatelskou činnost založenou na nakládání s penězi svých klientů, jelikož banka si od klientů peníze nechává vkládat na své účty a následně je za určitý úrok půjčuje dál, dá se předpokládat, že by dlouhodobý majetek mohl tvořit velmi podstatnou část jejich majetku. Dlouhodobý majetek představuje podle následujícího grafu v majetku bank celkem 1,1 % z celkové struktury aktiv. Pro srovnání je přiložen graf se strukturou aktiv výrobního podniku, kde dlouhodobý majetek činí přes 18 % celkových aktiv.

Graf 1: Struktura aktiv bank

Zdroj: Vlastní zpracování s použitím zdroje Černohorský, Teplý (2011)

Graf 1: Struktura aktiv výrobního podniku

Zdroj: Výroční zpráva výrobního podniku Kand s.r.o.

První účtová třída 0 je věnována účetnictví centrální banky – České národní banky. ČNB tuto třídu využívá pro účetní případy týkající se účtování o měnových pohledávkách ČNB, pohledávky za Mezinárodním měnovým fondem, poskytnuté úvěry tuzemským bankám, účty peněžních rezerv (tady se účtují povinné minimální rezervy, které musí komerční banky centrální bance odvádět) apod.⁴⁴

Účtová třída 1 je v účetnictví bank používána pro operace týkající se banky – pokladní hodnoty, úvěry a vklady u emisních bank, závazky z krátkých prodejů a závazky z cenných papírů. Je na druhém místě účetní osnovy, protože na těchto účtech se účtují peníze ve vztahu mezi ní a jinými bankami či centrální bankou. V účetnictví podniku je tato účtová třída používána pro účtování zásob. Zásoby v podniku jsou významnou účetní položkou, která v sobě zahrnuje materiál, nedokončenou výrobu, polotovary, výrobky zvířata a zboží. Z části se vyskytují i v bance, ale ne v takovém zastoupení jako u výrobního podniku. Banka obchoduje skrze peníze, a prodává své služby a nevyrábí žádný výrobky z materiálu. Zásoby v bance budou vysvětleny v účtové třídě 4.

Účtová třída 2 má pro banky a jiné podnikatelské subjekty stejný význam. Oba tyto subjekty mají v účtové třídě 2 zahrnuté účty, kterou jsou jak aktivní či pasivní účty. Největší rozdíl, který můžeme v rámci celého účetnictví banky zaznamenat, je tento:

- **Banka má účty, na které se provádějí vklady za PASIVA (slouží jako zdroje), kdežto úvěrové účty má za AKTIVA („majetek“ banky)**

X

- **Podnik má tuto situaci úplně opačnou, vklady vstupují do AKTIV (představují majetek), úvěry zase do PASIV (představují zdroje)**

Účetní případ č. 1a – poskytování úvěru (pohled banky)⁴⁵

Banka poskytuje svému klientovi krátkodobý bankovní úvěr, čerpání úvěru bude provedeno na běžný účet klienta.

Tabulka 6: Účetní případ č. 1a

<u>Účetní případ</u>	<u>Částka v Kč</u>	<u>Strana MD</u>	<u>Strana D</u>
Poskytnutí úvěru na BÚ klienta	20.000,-	211 – Krátkodobé úvěry	221 – Běžný účet klienta

Zdroj: Autor

⁴⁴ Cnb.cz Účtová osnova pro banky a některé finanční instituce. [online]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/predpisy_CNB_statistika/predpisy_menove_bank_stat/metodika_vykaz_neb_ank_fin_instiit/metodika_fki_110101/cast7_uctova_osnova.html

⁴⁵ Zpracováno za pomoci zdroje PETRJÁNOŠOVÁ, Božena. *Účetnictví bank*. Brno: Masarykova univerzita, 1998. ISBN 80-210-1925-5.

Poskytnutí úvěru bankou nám ukazuje, že bance vzniká na straně MD přírůstek aktiv, a zároveň přírůstek peněz na účtu klienta na straně D vstupuje do pasiv.

Účetní případ č. 1b – poskytování úvěru (pohled podniku)

Jedná se o samý účetní případ jako v předchozím zadání, jen bude znázorněno, jak operaci účtuje klient (podnik).

Tabulka 7: Účetní případ č. 1b

<u>Účetní případ</u>	<u>Částka v Kč</u>	<u>Strana MD</u>	<u>Strana D</u>
Poskytnutí úvěru na BÚ klienta	20.000,--	221 – Bankovní účty	231 – Krátkodobé bankovní úvěry

Zdroj: Autor

Poskytnutí úvěru bankou klientovi, vzniká podniku přírůstek peněz na straně MD, to znamená, že podniku ↑ peníze na běžném účtu, ale zároveň ↑ závazky vůči bance na straně D.

Zajímavou zvláštností v účetnictví bank je **účet 221 – Běžné účty klientů**, který je pasivního charakteru a zůstatek vykazuje na straně D. Může mít zůstatek i na straně MD. Díky tomu, že může mít zůstatky na obou stranách rozvahy, vstupuje buď na stranu aktiv či stranu pasiv. Pokud vzniknou kladné zůstatky na straně MD a D, neodečítají se od sebe navzájem, ale takto vstupují do rozvahy. Jak k tomu může dojít? Jednoduše, klientovi je poskytnuta možnost čerpat běžný účet do mínusu, pro většinu lidí známý jako kontokorent či povolený debet. Nyní má účet zůstatek na straně MD a je aktivního charakteru, jelikož kontokorent je úvěr. Ve smlouvě o kontokorentním úvěru je vždy uvedeno, že běžný účet klientka musí být vždy jednou ročně v kladném zůstatku. Banky z účetního hlediska potřebují mít tento účet dorovnaný, aby neměli zůstatek na straně MD.⁴⁶

Obdobnou situaci můžeme vidět i na účtu 343 - Daně z přidané hodnoty u ostatních podnikatelů.

Účtová třída 3 účetnictví bank je používána pro účtování pohledávek a závazků, s podnikem mají účtovou třídu společnou. Podnik také tuto třídu používá pro účtování v rámci zúčtovacích vztahu, vstupují sem pohledávky (krátkodobé i dlouhodobé) za odběrateli, ostatní pohledávky. Závazky má standardní podnik v třídě 3 jen krátkodobé, dlouhodobé závazky podnik účtuje za pomoci účtové třídy 4.

⁴⁶ BALOŮŠEK, Rudolf a Pavel SCHRÁNIL. *Podvojný účetnictví v bankách*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2002. s. 70-80 ISBN 80-7179-679-4.

I když toho má banka a podnik v této účtové osnově, podle základního výčtu hodně společného, nyní bude provedeno detailnější srovnání účetních skupin v rámci účtové třídy 3, aby bylo vidět, že se nesmí dát jen na název, ale musí se účtové třídy zkoumat detailněji.

Tabulka 8: Rozdíly v účtovém rozvrhu

ÚS	Banka	Podnikatelský subjekt
31	Pevné termínové operace	Pohledávky
32	Pohledávky a závazky z inkas	Krátkodobé závazky
33	Pobočky a jednatelství	Zúčtování se zaměstnanci a institucemi
34	Různé pohledávky a závazky	Zúčtování daní a dotací
35	Časové rozlišení a přechodné účty	Pohledávky za společníky, účastníky atd.
36	Pohledávky a závazky z vl. emise CP	Závazky za společníky, účastníky
37	Pohledávky a závazky z obch. s CP	Jiné pohledávky a závazky
38	Cenné papíry k obchodování	Přechodné účty aktiv a pasiv
39	Účtování případů s opcemi	Opravná položka k zúčtovacím vztahům a vnitřní

Zdroj: Autor

Skoro každá účetní skupina banky se neshoduje s účetní skupinou podniku. Vychází to z podstaty podnikání banky (poskytuje úvěry a obchoduje s cennými papíry). Položku časového rozlišení má banka i podnik, jen se liší v čísle účtové skupiny. Účtovou skupinu 39 používá podnik pro účtování opravných položek k pohledávkám, pro vnitřní zúčtování a spojovací účet při sdružení. Některé banky ji používají pro účetní případy s opcemi.

Účtová třída 4 je podobná účtové třídě 0 u podnikatelů. Třída je zastoupena dlouhodobými finančními investicemi, zahraničními pobočkami a jednatelstvím, hmotným a nehmotným majetkem, pořízením majetku, hmotným majetkem v leasingu a zásobami. Účtovou třídu 4 používají podnikatelské subjekty pro kapitálové účty a dlouhodobé závazky. **Zásoby mají v této třídě jedinou účtovou skupinu 481, přitom podnikatelské subjekty pro účtování zásob mají celou účtovou třídu 1, v sobě má mnoho účetních skupin a syntetických účtů**, například 11 - Materiál, 111 - Pořízení materiálu, 112 – Materiál na cestě, 12 – Zásoby vlastní výroby, 121 - Nedokončená výroba atd. Banka účtuje o zásobách stejně jako ostatní podnikatelé, i když v bance zásoby nepředstavují tak významnou položku jako ve výrobním podniku. **Na rozdíl od účetnictví podnikatelského subjektu, účet 481 Zásoby zastává i funkci zásoby na cestě a na skladě.**

Účetní případ č. 2

Banka a výrobní podnik nakupují kancelářský materiál za hotové peníze. Kancelářský materiál nakupují banky snad nejvíce, proto bude uveden pro tento účetní případ.

Tabulka 9: Účetní případ č. 2

Popis	Účtování v bance		Účtování v podniku	
	MD	D	MD	D
Nakoupení kancelářského materiálu	481	111	111	211
Převod kancelářského materiálu na sklad	neúčtuje se		112	111
Spotřeba kancelářských potřeb	636	481	501	112

Zdroj: Autor

Použité bankovní účty 111 – Pokladna, 481- Zásoby, 636 – Nakupované výkony. Použité podnikatelské účty 111 – Pořízení materiálu, 112 – Materiál na skladě, 211- Pokladna, 501 – Spotřeba materiálu.

Účtová třída 5 obsahuje kapitálové účty, dlouhodobé závazky a závěrkové účty. Vlastně se účtuje o vlastním kapitálu, rezervách, fondy ze zisku, o ostatních kapitálových fondech a dlouhodobých závazcích (cizích zdrojích). Rovněž se v účtové třídě 5 účtuje o přijatých úvěrech zvláštního charakteru, jsou to úvěry nezajištěné a splatné v posledním pořadí po vypořádání nároků ostatních věřitelů (531 – Přijaté úvěry od bank a 532- Přijaté úvěry od klientů). Základní kapitál a kapitálové fondy, rezervní fondy, výsledek hospodaření a dlouhodobé závazky účtují **podnikatelé** o jednu účtovou třídu níž, **používají účtovou třídu 4**. Dá se říci, že účtová třída 5 pro banky a účtová třída 4 pro podnikatele jsou skoro shodné až na pár odlišností, nasvědčuje tomu i následující tabulka.

Tabulka 10: Rozdíly mezi náklady a výnosy banky a podniku

Podnikatelský subjekt – banka	Podnikatelský subjekt
50 – Dotace a obdobné prostředky	40 – nemá
51 – nemá	41- Základní kapitál a kapitálové fondy
52 – Emitované dlouhodobé cenné papíry	42 –Fondy ze zisku a převedené výsledky hospodaření
53 – Přijaté dlouhodobé úvěry zvláštního charakteru	43 – Výsledek hospodaření
54 – Rezervy	44 – nemá
55 – Rezervní fond a ostatní fondy ze zisku	45 – Rezervy
56 – Základní kapitál a kapitálové fondy	46 – Dlouhodobé bankovní úvěry
57 – Převedený hospodářský výsledek	47 – Dlouhodobé závazky
58 – Závěrkové účty	48 – Odložený daňový závazek a pohledávka
59 – Hospodářský výsledek ve schvalovacím řízení	49 – Individuální podnikatel

Zdroj: Autor s použitím účtové osnovy bank a podnikatelů

Účtová třída 6 je o nákladech banky. Náklady budou podrobněji rozebrány v kapitole zabývající se výkazy zisku a ztrát. Výkaz zisku a ztrát se skládá z nákladů a výnosů. **Náklady standartního podniku jsou v účtové třídě 5.**

Účtová třída 7 je o výnosech banky. Jako účtová třída 6 bude i třída 7 rozebrána ve výkazu zisku a ztrát. **Výnosy podniku** jsou také v jiné třída, a to v **účtové třídě 6**.

Účtová třída 8 je naprosto shodná s účtovým rozvrhem pro podnikatele, kteří třídu 8 využívají pro vnitropodnikové účetnictví. Ve vnitropodnikovém účetnictví se evidují zvlášť náklady a výnosy za různé vnitropodnikové útvary. Vnitropodnikové účetnictví (manažerské účetnictví) je určeno pro vnitřní potřeby společnosti. Poskytuje informace pro majitele společnosti a zároveň manažery společnosti a slouží pro ekonomické (finanční) řízení banky/společnosti.⁴⁷ Banky většinou vnitropodnikové účetnictví nepoužívají, detaily zachycují pomocí analytické evidence na účtech.⁴⁸

Účtová třída 9 se v bankách používá pro podrozvahové účty, **podnikatelé mají podrozvahové účty v účtové třídě 7 pod účty 75 až 79**. Banky a ostatní podnikatelské subjekty využívají podrozvahové účty k zachycení majetku a závazků, o kterých se v rozvaze neúčtuje, ale je dobré je mít někde zaznamenané. V bance může jít o pohledávky a závazky z příslibů úvěrů a půjček, ze záruk, z akreditivů, ze spotových operací, ze zástav a jiné. V podniku jde o majetek přijatý do úschovy, zásoby přijaté ke zpracování, odepsané pohledávky, závazky a pohledávky z leasingu a jiné.

---

⁴⁷ LAZAR, Jaromír. *Manažerské účetnictví a controlling*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. s. 1-2 ISBN 978-80-247-4133-8.

⁴⁸ BALOÚŠEK, Rudolf a Pavel SCHRÁNIL. *Podvojně účetnictví v bankách*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2002. s. 142 ISBN 80-7179-679-4.

4.1.3 Shrnutí účetnictví bank a podnikatelů

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví je pro veškeré účetní jednotky úplně stejný. Tímto zákonem mají povinnost řídit se všechny účetní jednotky na území České republiky. Jak již bylo zmíněno, zákon o účetnictví dává podstatu celému účetnictví a vytváří pravidla, které je potřeba plně dodržovat a respektovat. Rozšiřujícím právním dokumentem zákona o účetnictví jsou **vyhlášky**, které vydává Ministerstvo financí České republiky. Zde se již nacházejí rozdíly, jelikož pro banky a ostatní podnikatelské subjekty existují (vydávají se) jiné vyhlášky. Například pro banky a jiné finanční instituce je jedná o vyhlášku č. 501/2002 Sb., pro banky a jiné finanční instituce. Pro podnikatele je vyhláška č. 500/2002 Sb., pro podnikatele. **České účetní standardy a směrnice účetní jednotky** jsou pro oba subjekty shodné jen podstatou toho, co mají v podniku představovat. České účetní standardy mají pomoci v souladu při účtování účetních případů. Každá účetní standard stanovuje postupy účtování a popisy účetní metody. Účetní standardy je nutné dle zákona o účetnictví dodržovat, aby účetní jednotka dosáhla věrného a poctivého obrazu jejího účetnictví. Směrnice účetní jednotky vycházejí z předchozích vyhlášek a účetní standardů, které si účetní jednotka stanoví. Na banku se vztahují jiné vyhlášky než na výrobní podnik. Směrnice se musí pravidelně aktualizovat, aby odpovídaly platnému zákonu či doplnit o nová opatření, které musí podnikatelské subjekty dodržovat. Účetnictví účetních jednotek musí vždy vykazovat věrný a poctivý obraz účetnictví podnikatelského subjektu včetně banky a jiných finančních institucí. Dobře vytvořené směrnice pomáhají stávajícím i novým pracovníkům. Součástí účetní směrnice je směrná účetní osnova. Podstata účetní osnovy je pro všechny podnikatelské subjekty stejná. Pro banky je směrná účtová osnova obsažena ve vyhlášce č. 501/2002 Sb., příloha č. 4. Pro ostatní podnikatele ve vyhlášce č. 500/2002 Sb., příloha č. 4. Označení účtových tříd mají veškeré subjekty stejné, liší se pouze tím, pro jaké účetní případy se jednotlivé účtové třídy používají.

4.2 Specifika účetních výkazů banky v porovnání s účetními výkazy podniku

Pro banku a podnik vymezuje zákon o účetnictví účetní uzávěrku a účetní závěrku. V teoretické části bylo zmíněno v kapitole 3.2 Účetní uzávěrka a účetní závěrka, že účetní uzávěrka má následující kroky, **zaúčtování uzávěrkových operací, provedení inventarizace majetku a závazků, daňová analýza a výpočet daně z příjmu a uzavírání účetních knih. Tyto kroky má banka i podnik stejné.** Sestavení účetní uzávěrky je nedílnou součástí následujícím sestavením účetní závěrky, díky které vzniká rozvaha a výsledovka (výkaz zisků a ztrát).

Shodnost v bance a podniku je, že mají povinnost sestavovat účetní uzávěrku a závěrku ze zákona. Účetní jednotky musí k poslednímu dni (účetního období) uzavřít účetní knihy (ty byly popsány v kapitole 3.1.2 Obecné postupy v účetnictví) a následně vytvořit účetní závěrku. Pokud účetní jednotky sestaví účetní uzávěrku, mohou se následně pustit do sestavení účetní závěrky. Banky a ostatní podnikatelské subjekty vytvářejí rozvahu, výkaz zisku a ztrát a přílohu, kterou vysvětlují a doplňují získané informace v rozvaze a výkazu zisku a ztrát. Podniky a banky dále ještě mohou sestavit přehled o peněžních tocích a přehled o změnách vlastního kapitálu. Část účetních jednotek má povinnost vytvářet **výroční zprávu.**

Výroční zprávu mají povinnost sestavovat účetní jednotky, které:

- jsou akciovými společnostmi, které mají povinnost mít ověřenou závěrku auditorem,
- ostatní obchodní společnosti a družstva, zahraniční podniky, fyzické osoby, které jsou v obchodním rejstříku zapsány jako podnikatelé (celková aktiva větší než 40 mil. Kč, roční suma čistého obratu větší než 80 mil. Kč a průměrný přepočtený stav zaměstnanců v účetním období více než 50 podle ČSÚ).⁴⁹

Nejzásadnější rozdíl ve výkaznictví banky a podniku je, že banky, z důvodu vlastnictví dalšího podniku (dceřiných společností) musí **sestavovat konsolidovanou účetní závěrku.** Ano, tato povinnost se může týkat i ostatních podnikatelů, netýká se ale fyzické osoby podnikatele, který má například vlastní cukrárnu či truhlárnu (podniká jako osoba samostatně výdělečně činná). Proč by ji také měl sestavovat, když neovládá další společnosti. Dá se říci, že konsolidovaná účetní závěrka se týká spíše větších

---

⁴⁹ JÍLEK, Josef a Jitka SVOBODOVÁ. *Účetnictví bank a finančních institucí*. 7. aktualiz. a přepr. vyd. Praha: Grada, 2003. s. 480 ISBN 978-80-247-2111-8.

podnikatelských subjektů, větší společnosti většinou vlastní další společnosti, které doplňují jejich podnikatelský záměr.

Skupina malých účetních jednotek musí sestavovat konsolidovanou účetní závěrku, jestliže aktiva jsou větší než 100 mil Kč, úhrn ročního čistého obrátu činí více než 200 mil. Kč a průměrný počet zaměstnanců (v průběhu účetního období) je větší než 50. Konsolidační účetní závěrku nalezneme ve výroční zprávě mateřské společnosti či společnosti, která má podstatný ovládací vliv na jiné společnosti (vlastní 20 % až 50 % hlasovacích práv).⁵⁰ Důležité je, že není základem při rozdělování zisku. Všechny konsolidované účetní závěrky podléhají auditu.

4.2.1 Rozvaha

Rozvaha je účetní výkaz, který dává přehled o stavu aktiv a pasiv, tedy o majetku, závazcích a vlastním kapitálu společnosti k určitému dni, většinou k rozvahovému dni. Pro banky a ostatní společnosti platí, že celková suma aktiv se musí vždy rovnat celkové sumě pasiv. Rozvahu sestavují banky podobně jako jiné právnické společnosti, aktiva u bank jsou uspořádána od nejvíce likvidních aktiv (pokladní hotovost) až po obtížně likvidní aktiva (dlouhodobý majetek), kdežto u podnikatelů je to naopak. Podnikatelé mají jako první položku aktiv stálá aktiva (obtížně likvidní aktivum), a jako poslední mají pokladní hotovost, pohledávky a ostatní aktiva (převážně rychle likvidní aktivum).

Aktiva

Aktiva u bank jsou řazena od nejlíkvnější po málo likvidní, podnikatelé opačně.

Tabulka 11: Rozdíly v aktivech banky a podniku

<u>Aktiva bank</u>	<u>Aktiva podnikatelů</u>
Pokladní hotovost	<u>Stálá aktiva</u>
Vklady u centrální banky	Dlouhodobý hmotný majetek
Vklady u peněžních ústavů a úvěry peněžním ústavům	Dlouhodobý nehmotný majetek
Státní pokladniční poukázky	Dlouhodobý finanční majetek
Státní dluhopisy	<u>Oběžná aktiva</u>
Cenné papíry	Zásoby
Pohledávky za klienty – úvěry klientům	Bankovní účty
Účasti s rozhodujícím a podstatným vlivem	Pokladní hotovost
Dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek	Pohledávky
Pohledávky za akcionáři	
Ostatní aktiva	<u>Ostatní aktiva</u>

Zdroj: Autor

⁵⁰ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

Z výše uvedené tabulky je jednoznačné, že aktiva v rozvaze banky jsou jiná než aktiva v rozvaze podnikatelů. Podnikatelé rozlišují **aktiva** na **dlouhodobá (stálá) a oběžná**, u banky toto rozlišení nenalezneme. **Banky člení aktiva podle způsobu použití, a to na klientské** (účty vkladatelů, dlužníků a jiných bank) a **vnitřní účty** (ostatní účty pro provozní činnosti banky).⁵¹ Aktiva se členění na pohledávky za bankami a klienty, nakoupené cenné papíry, účasti v dceřiných a přidružených společnostech a následně hmotný a nehmotný majetek, v poslední řadě na ostatní aktiva. Podnikatelé mají jednoznačnější členění na stálá (dlouhodobá) aktiva v podobě nemovitostí, movitých věcí s dobou použitelnosti delší než 1 rok a pořizovací cenou větší než 40 tis. Kč (dlouhodobý hmotný majetek), software a autorská práva s pořizovací cenou větší než 60 tis. Kč (dlouhodobý nehmotný majetek) a dlouhodobé cenné papíry za účelem dalšího prodeje (dlouhodobý finanční majetek). Oběžná aktiva používá společnost ke svému fungování a výrobnímu programu, hlavní charakteristikou je použitelnost nižší než 1 rok nebo se spotřebovává jednorázově v rámci výrobního procesu. **Ostatní aktiva** jsou v bance používána pro zúčtování se zaměstnanci, přechodné účty a pro účty náklady příštích období, příjmy příštích období. Ostatní aktiva podnikatelé používají také pro účty nákladů a příjmů příštích období.

Co se určitě nenalezne v položkách aktiv u podnikatelů jsou povinné minimální rezervy, které musejí banky ukládat u centrální banky. Největší položku aktiv bank představují poskytované úvěry, u podniků je to většinou hmotný majetek.

Pasiva

V pasivech bank se nacházejí na prvním místě závazky (cizí zdroje) a následně až kapitál, u podnikatelů je tomu zase naopak, jako první se vždy nachází vlastní kapitál, a poté cizí zdroje. Závazky jsou u bank na prvním místě z důvodu největší položky v celkových položkách pasiv, souvisí to s předmětem podnikání bank, ony neobchodují s vlastními finančními prostředky, používají k tomu svěřené prostředky klientů. Vlastní kapitál mají oproti vlastnímu kapitálu podnikatelů velmi nízký, například v rozvaze České spořitelny a.s. kde, „*vlastní kapitál náležící akcionářům banky představuje 9,1 % všech pasiv.*“⁵²

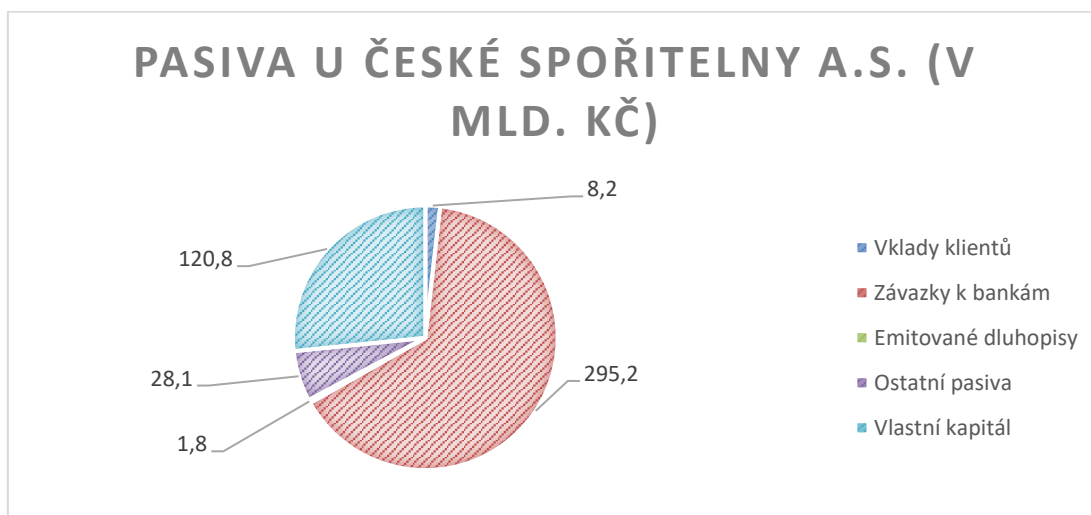
---

⁵¹ PETRJANOŠOVÁ, Božena. *Účetnictví bank*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998. s. 17 ISBN 80-210-1925-5.

⁵² Csas.cz Výroční zpráva České spořitelny a.s. za rok 2017. [online] Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/dokumenty-ke-stazeni#/17>

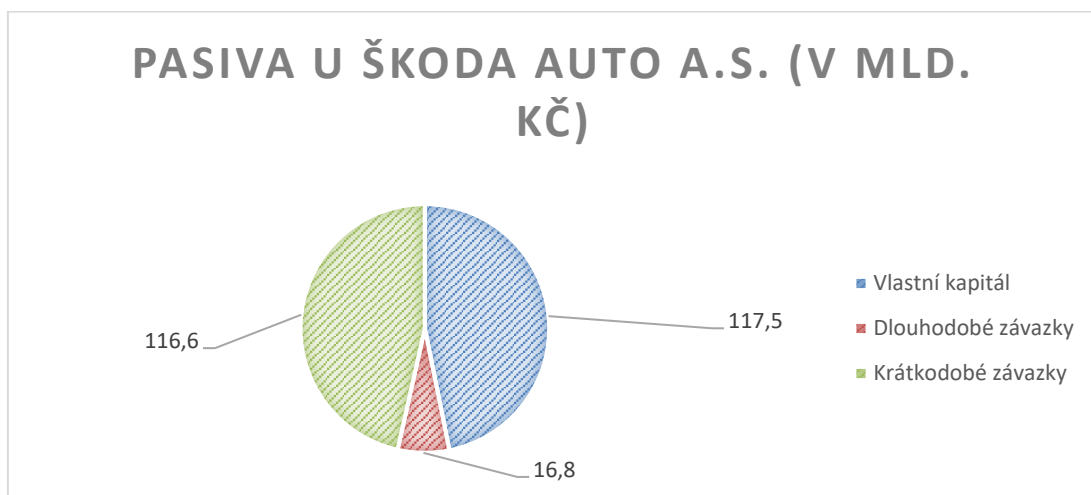
Následující obrázek ukáže, v jakém poměru se vyskytují závazky a vlastní kapitál na straně pasiv u České spořitelny a. s., a jak u společnosti Škoda auto a.s., všechny uvedené částky jsou v mld. Kč.

Graf 2: Pasiva u České spořitelny a.s.

Zdroj: Vlastní zpracování s pomocí Výroční zprávy České spořitelny a.s.

Graf 3: Pasiva u Škoda auto a.s.

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Výroční zprávy Škoda auto a.s.

Tabulka 12: Rozdíly v pasivech banky a podniku

<u>Pasiva bank</u>	<u>Pasiva podnikatelů</u>
<u>Závazky</u> Závazky vůči centrální bance a bankám Závazky vůči klientům Závazky z emitovaných vlastních CP Rezervy Ostatní závazky	<u>Vlastní kapitál</u> Základní kapitál Fondy Zisk
<u>Kapitál</u> Základní kapitál Emisní ážio Rezervní a kapitálové fondy Nerozdělený zisk nebo neuhrazená ztráta minulých období Zisk nebo ztráta běžného období	<u>Cizí zdroje</u> Dlouhodobé a krátkodobé úvěry Závazky za dodavateli Závazky za zaměstnanci Rezervy Ostatní závazky

Zdroj: Autor

Struktura závazků a kapitálu banky je podobná struktuře pasiv u podnikatelů. **Vlastní kapitál** podnikatelů je tvořen vklady akcionářů, společníky nebo jen základním vkladem jednoho vlastníka. Banky nemají jen jednoho majitele, jedná se o společnosti vlastněné akcionáři, kteří utvářejí základní kapitál banky. Kapitál banky v sobě zároveň zahrnuje, stejně jako u podnikatelů, fondy (zákonými či dobrovolnými) a nerozdělený zisk nebo neuhrazenou ztrátu minulých účetních období, či zisk a ztrátu běžného období. **Cizí zdroje** (závazky) jsou chápány stejně u fyzických osob podnikatelů, právnických společností a u bank, představují povinnost zaplatit někomu dalšímu dlužnou částku (svůj závazek). Podnikatelé mají závazky za dodavateli a zaměstnanci, kdežto banky se zaměřují na závazky vůči centrální bance a jiným bankám, závazky vůči klientům a závazky z emitovaných vlastních cenných papírů.

Závazky za zaměstnanci, závazky za dodavateli, za zdravotní pojišťovny a závazky spojené s daňovou povinností jsou u bank součástí **ostatních závazků**, podnikatelé mají tyto položky jako samostatná pasiva.⁵³

U cizích zdrojů banky, je jedna zajímavá položka – podřízené závazky.

Podle vyhlášky č. 501/2002 Sb., jsou podřízené závazky chápány jako: „Přijaté úvěry, vklady a emitované dluhové cenné papíry, o kterých bylo smluvně dohodnuto, že v případě likvidace, konkurzu, nenuceného vyrovnání nebo vyrovnání dlužníky budou splaceny až po plném uspokojení všech ostatních pohledávek ostatních věřitelů, s výjimkou pohledávek, které jsou vázány stejnou nebo obdobnou podmínkou podřízenosti.“⁵⁴

⁵³ Cnb.cz Metodický list rozvahy bank. [online]. [cit. 2018-01-10]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/docs/ARADY/MET_LIST/b112_cs.pdf

⁵⁴ Vyhláška č. 501/2002 Sb.

4.2.2 Výkaz zisku a ztráty

Dalším účetním výkazem, který je součástí účetní závěrky, je výkaz zisku a ztrát, který na rozdíl od rozvahy, vychází z nákladů a výnosů účetní jednotky. Dopodrobna rozvádí z předešlé rozvahy položku zisk (ztráta) za běžné období. Výkaz zisku a ztrát zachycuje, na rozdíl od rozvahy, tokové veličiny. Výkaz zisku a ztrát je někdy nazýván jako výsledovka. Bohužel tento termín zákon o účetnictví nezná, proto se používá převážně název finančního výkazu výkaz zisku a ztrát. Co tedy tvoří podstatu tohoto výkazu? Tvoří ho nákladové účty (účetová skupina č. 6) a výnosové účty (účetová skupina č. 7). Co se týče zůstatků u nákladových účtů jsou zůstatky na straně MD, pokud se vyskytnou na straně D, uvádějí se s minusovým znaménkem. Samozřejmě platí, že zůstatky jsou u výnosů na straně D, pokud se vyskytnou na straně MD, uvádějí se se znaménkem mínus. Když jsou zjištěny jednotlivé zůstatky na výnosových a nákladových účtech, může se zjistit rozdíl mezi těmito účetními třídami, výsledek představuje hospodaření společnosti. Kladný výsledek znamená z účetního hlediska zisk a převládají výnosy, pokud je výsledek záporný, účetní období bylo převládají nákladové položky hovoříme o ztrátě.

Nejzásadnějším rozdílem oproti standartnímu podnikatelskému účetnímu výkazu zisku a ztrát, jsou náklady a výnosy členěny podle jednotlivých bankovních činností, u podnikatelů je tomu jinak, náklady a výnosy jsou druhově členěné. Banky mají největší podíl z finančních činností, jelikož se zabývají podnikatelskou činností s cizími penězi a obchodování s cennými papíry. Finanční činností je považována za hlavní činnost banky z poskytovaných úvěrů (hypotečních úvěrů, spotřebitelských úvěrů, podnikatelských úvěrů atd.), dále z poplatků za jednotlivé služby, které banka nabízí. Pokud má směnářskou činnosti, výnosy plynou také z této služby. Do této činnosti se zařadí i výsledky z obchodování s cennými papíry.

Banky na rozdíl od podniku, volí jen členění nákladů a výnosu podle jednotlivých bankovních operací, přitom podnikatelé mohou mít dvojí členění nákladů a výnosů (druhové a účelové). Druhové členění nákladů představuje členění druhů nákladů, podle toho, které druhy náklady společnost použila. Pro představu jsou to náklady vynaložené na spotřebu materiálu, energií, náklady vynaložené na nákup zboží a jiné. Pokud podnik zvolí účelové členění, je již z názvu jasné, že náklady a výnosy jsou členěny podle účelu za jakým byly vynaloženy. Ve výkazu zisku a ztrát podnikatelů se liší v druhovém a účelovém členění jen provozní činnost, ostatní jako finanční či mimořádná činnost zůstává stejná.

Banky mají na prvním místě finanční činnost, vychází hlavní podnikatelské činnosti banky, dále všeobecná provozní činnost, a nakonec mimořádná činnost. **Finanční činnost** je tvořena výnosy z úroků, náklady na úroky, výnosy z akcií a podílů, výnosy z poplatků, náklady na poplatky, výnosy z provizí a náklady na provize). **Všeobecná provozní činnost** zachycuje provozní náklady a výnosy, správní náklady, odpisy, tvorbu opravných položek a tvorba rezerv. Finanční a všeobecná provozní činnost banky představuje běžnou činnost banky, celkovou činnost banky zachycuje **mimořádná činnost**.

Tabulka 13: Rozdíly ve výkazu zisku a ztrát mezi bankou a podnikem

<u>Výkaz zisku a ztrát</u>	
<u>Podnikatelský subjekt – banka</u>	<u>Podnikatelský subjekt</u>
Finanční činnost	Provozní činnost
Placené/Přijaté úroky Placené/Přijaté poplatky a provize Výnosy z prodeje CP	Spotřebovaný materiál/Tržby za prodeje Služby/vnitropodnikové služby Osobní náklady Daně a poplatky Odpisy Jiné provozní náklady/výnosy
I. Hospodářský výsledek z finanční/provozní činnosti	
Všeobecná provozní činnost	Finanční činnost
Provozní náklady/Výnosy z prodeje služeb a ostatních výkonů Odpisy Tvorba/ Použití rezerv a opravných položek Náklady/Výnosy z finančního leasingu	Finanční náklady/výnosy Tvorba rezerv
II. Hospodářský výsledek z provozní/finanční činnosti	
I + II Hospodářský výsledek z běžné činnosti	
Mimořádná činnost	Mimořádná činnost
Mimořádné náklady/výnosy	Mimořádné náklady/výnosy
III. Hospodářský výsledek z mimořádné činnosti	
I + II + III Hospodářský výsledek za běžné období před zdaněním	

Zdroj: Autor

Na prvním místě v nákladových položkách banky stojí náklady na finanční činnosti, banky mají hlavní činnost pracovat s penězi. U jiných podnikatelů největší položkou jsou spotřeba materiálu, spotřeba energie a prodané zboží. Pokud však banky provádějí finanční činnosti, je zřejmé, že tyto spotřeby materiálu, kterým se chápe převážně kancelářský materiál (papíry do tiskáren, tužky, sešíváčky, propisky), ten je ale zahrnut do všeobecných provozních nákladů.

Náklady na finanční činnosti v bance v sobě představují náklady na pokladní a mezibankovní operace, ty souvisejí s vedením účtu a prováděním platebního styku. Zejména se jedná o poplatky a úroky z mezibankovních vkladů a úvěru ve vztahu k bankám. Účtují se i související operace, které se týkají pokladních a mezibankovních operací, které jsou v účtové třídě č. 1.

Náklady na operace s klienty představují náklady, které souvisejí s vedením účtu a platebních operací na účtech klientů. Účtují se poplatky a úroky zaplacené klientů, vztahují se k účtové třídě č. 2. S těmito náklady souvisejí operace s cennými papíry (jejich náklady), náklady na leasing (účtují se odpisy hmotného majetku na leasing, banka je pronajímatelem), náklady na emitované dluhopisy (úroky a poplatky z hypotečních zástavních listů).⁵⁵

Zajímavostí jsou náklady na ostatní operace, banka účtuje o ostatních finančních operací, o nichž se účtuje na podrozvahových účtech banky.

Výnosy z finanční činnosti banky také souvisejí s hlavní činností banky, odvíjejí se od výnosů z pokladních a mezibankovních operací, které představují operace související s vedením účtu, platebním stykem ve vztahu k ostatním bankovním společnostem. Výnosy plynoucí z operací s klienty, banka zde účtuje výnosy z vedení účtů a výnosy z poplatků za platební styk (klient/podnikatel podá na pobočce příkaz k úhradě – úkon je bankou zpoplatněn, a znamená ↑ výnosů pro banku, ale zároveň ↑ nákladů pro podnikatele). Jako u nákladů jsou zde i výnosy z leasingu hmotného majetku, výnosy z operací s cennými papíry (zisky z prodeje cenných papírů, obdržené dividendy), poplatky za správu cenných papírů.

Podnikatelé v první části výkazu zisku a ztrát mají provozní činnost, která tvoří největší část nákladů a výnosů podniku, protože souvisí s jejich podnikatelskými aktivitami. Finanční činnost mají až jako druhou v pořadí. Náklady na provozní činnost v podniku jsou zaměřeny na celkovou podnikatelskou činnost podniku. Společnosti, které se zabývají prodejem vlastních výrobků či služeb, mají největší náklady, a pokud mají dobrou podnikatelskou strategii a jsou konkurenceschopní, tak i výnosy. Převážně se jedná o náklady na provozní činnost podniku. Mezi tyto náklady podnikatelů patří náklady na spotřebu materiálu, náklady na energie, mzdové náklady, placení nájemného, daně a poplatky, opravy a udržování budov a staveb, cestovné, odpisy a další. **Banka má provozní náklady zahrnuté ve všeobecné provozní činnosti, která následuje po finanční činnosti.**

Výnosy z provozní činnosti podniku jsou tržby společnosti z prodeje vlastních výrobků a služeb, tržby za zboží. Součástí jsou jiné provozní výnosy, které tvoří tržby z prodeje dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku, tržby z prodeje materiálu, smluvní pokuty

---

⁵⁵ PETRŽANOŠOVÁ, Božena. *Účetnictví bank*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998. s. 132-136 ISBN 80-210-1925-5.

a úroky z prodlení (z dodavatelsko-odběratelských vztahů), výnosy z odepsaných pohledávek a mimořádné provozní výnosy (prodej části obchodní společnosti).

Náklady z všeobecné provozní činnosti banky v sobě zahrnují náklady, které souvisí s chodem banky. Zde jsou vidět platby nájemného z pronájmu poboček, náklady na zaměstnance a sociální náklady. Do této položky se může zahrnout i daně a poplatky hrazené bankou, místní daně a poplatky, clo, soudní poplatky a správní poplatky. Jak již bylo zmíněno, v těchto nákladech se nalezne spotřeba materiálu, která je v bance zastoupena kancelářskými potřebami. V těchto nákladech jsou odpisy hmotného a nehmotného majetku, tvorba rezerv a opravných položek (daňově uznaných a daňově neuznaných). Mezi ostatní provozní náklady banky řadí odepsané pohledávky za bankami a klienty, část klientů nedodrží předem domluvené smluvní podmínky a své závazky nesplácí, banky potom musí tyto pohledávky za klienty odepisovat. Součástí ostatních provozních nákladů jsou náklady z převodu majetkových účastí a z převodu ostatního majetku.

Výnosy z všeobecné provozní činnosti banky souvisí s výnosy z prodeje služeb a ostatních výkonů, použití opravných položek daňově uznatelných a neuznatelných, použití rezerv také daňově uznatelných a daňově neuznatelných.⁵⁶ Součástí výnosů ze všeobecné provozní činnosti banky jsou ostatní a jiné provozní výnosy. Do ostatních provozních výnosů banka zahrnuje výnosy z odepsaných pohledávek za bankami, klienty a ostatními dlužníky, výnosy z postoupených pohledávek za bankami a klienty. Většinou jde o účtování částek, které jsou větší, než byly částky, za kterou banky pohledávku pořídily. Dále se do této skupiny řadí výnosy z prodeje majetkových účastí, mezi jiné provozní výnosy banky účtují přijaté platby ze smluvních pokut a úroků z prodlení, související poplatky z prodlení a dále sankce z uzavřených smluvních vztahů.

Finanční činnost podniku je druhá v pořadí a zahrnuje **náklady** spojené s touto činností. Především jde o náklady, které od podnikatelských společností vybírá banka za vedení účtu, vedení úvěrového účtu, další bankovní poplatky a sankce za nedodržení smluvních podmínek, jen pokud subjekt splácí poskytnuté podnikatelské úvěry se zpožděním nebo neplatí vůbec. To, co podnikatelské subjekty platí jako poplatky bance, tak je banka vykazuje jako výnosy z finančních činností, které má ve výkazu zisku a ztrát na prvním místě.

---

⁵⁶ PETRJANOŠOVÁ, Božena. *Účetnictví bank*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998. s. 149-152 ISBN 80-210-1925-5.

Výnosy z finanční činnosti podnikatelů jsou podobné finanční činnosti bank, jen nepředstavují u podnikatelských subjektů hlavní činnost. Podnikatelé (OSVČ) i obchodní společnosti mohou vlastnit akcie společností, které mohou ročně vyplácet podíl na zisku prostřednictvím dividend. Vyplacené dividendy vstupují do výnosů podnikatelů. Banka, pokud vyplácí dividendy, je účtuje jako náklady, které musí zaplatit svým akcionářům. Mezi další finanční výnosy mají podnikatelé přijaté nájemné, přijaté úroky (většinou z úročených účtů, které v dnešní době nízkých sazeb moc nejsou).

Mimořádná činnost je jediná, která je zcela totožná ve výkazu zisku a ztrát podnikatelského subjektu – banky a standardního podnikatelského subjektu.

Mimořádná činnost banky obsahuje náklady i výnosy. Mezi mimořádné náklady banky řadí škody, manka, pokuty a penále. Pod tuto položku se neřadí smluvní pokuty a penále. Mezi mimořádné výnosy banky patří přijaté náhrady mank a škod, přijaté pokuty a penále (mimo smluvní pokuty a penále).

Mimořádná činnost podniků obsahuje jako u banky náklady a výnosy. Tato oblast je pro oba podnikatelské subjekty totožná a neobsahuje rozdíly. Mimořádné náklady jsou manka a škody, pokuty a penále. Mimořádné výnosy jsou přijaté náhrady mank a škod, přijaté pokuty a penále, samozřejmě mimo smluvní).

Společnou položkou je také daň z příjmu, kterou má každá podnikatelská jednotka povinnost odvádět finančnímu úřadu.

4.2.3 Shrnutí výkaznictví bank a standartních podnikatelských subjektů

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví vymezuje pro banky a určité podnikatelské subjekty, jak sestavovat **účetní uzávěrku a účetní závěrku**. Znamená to pro ně určité účetní kroky, které musí udělat. Jde o zaúčtování uzávěrkových operací, provedení inventarizace majetku a závazků, daňová analýza a výpočet daně z příjmu a uzavírání účetních knih. Jak již bylo zmíněno, sestavení účetní uzávěrky je nedílnou součástí účetní závěrky. Z účetní závěrky vzniká rozvaha a výsledovka (výkaz zisků a ztrát). Účetní jednotky musí k poslednímu dni účetního období uzavřít účetní knihy a následně vytvořit účetní závěrku. Část účetních jednotek musí vytvářet i výroční zprávu.

Rozvaha je účetní výkaz, který dává přehled o stavu aktiv a pasiv k určitému dni. Celková suma aktiv a pasiv se musí vždy rovnat celkové sumě pasiv. Rozvahu vytváření banky stejně jako jiné právnické společnosti. **Aktiva** (přestavují majetek) u bank jsou řazena od nejlíkvinnější po málo likvidní, kdežto podnikatelské subjekty to mají naopak. Podnikatelé rozlišují aktiva na stálá a oběžná, banky člení aktiva podle způsobu použití, a to na klientské a vnitřní. **Pasiva** (závazky) jsou u podnikatelů řazena od vlastního kapitálu po cizí zdroje, u bank se na prvním místě vždy nacházejí závazky (cizí zdroje) a až následně je vlastní kapitál. Závazky jsou na prvním místě, protože jsou největší položkou pasiv. Struktura závazků a kapitálu je obdobná jako u podnikatelských subjektů.

Výkaz zisků a ztrát je dalším účetním výkazem, který je součástí účetní závěrky. Vychází z nákladů a výnosů účetní jednotky, rozvádí zisk či ztrátu z rozvahy. Podstatu výkazu zisku a ztrát tvoří nákladové a výnosové účtu. Rozdíl mezi výsledovkou banky a standardního podnikatelského subjektu je v členění nákladů a výnosů. Banky člení náklady a výnosy podle jednotlivých bankovních činností, oproti tomu podnikatelé člení náklady a výnosy podle druhu (druhově). Ve výkazu zisku a ztrát mají banky i podnikatelské subjekty **provozní činnost, finanční činnost a mimořádnou činnost**. Rozdíl spočívá v tom, že banky mají nejdříve na prvním místě finanční činnost a následně až provozní činnost, protože největší podíl má právě finanční činnost, banka se zabývá podnikatelskou činností spojenou s penězi a obchodováním s cennými papíry. Finanční činnost představuje hlavní činnost banky. Mimořádná činnost je stejná u bank i u standartních podnikatelských subjektů.

5 Závěr

Cílem této bakalářské práce je vymezení shod a odlišností mezi výkaznictvím a účetnictvím bank oproti standardním podnikatelským subjektům. Podstatou práce je najít rozdíly v účetnictví a výkaznictví bank, které nám nejsou na první pohled zřejmé, pokud jsme se s účetnictvím bank nesetkali, a shody mezi těmito subjekty. Banky jsou podnikatelské subjekty, které jsou, z důvodu pracování s cizími (půjčenými) penězi, pod drobnohledem regulatorních orgánů (například České národní banky). V teoretické části byly představeny zákonné povinnosti na vedení účetnictví bank a rozdíly oproti jiným podnikatelským subjektům. Následuje základní vymezení jednotlivých aktiv a pasiv v bankovním účetnictví a základní rozdíly v aktivech a pasivech bank oproti podnikatelským subjektům. Poté jsou v rámci výkaznictví ujasněny shody a odlišnosti v nákladech a výnosech. V praktické části došlo k praktickým ukázkám shod a odlišností účetnictví bank v porovnání s ostatními podniky, následně je představené výkaznictví bank a porovnání jednotlivých položek výkazu zisku a ztrát oproti standardním podnikatelským subjektům. Tato práce pomůže k pochopení účetnictví a výkaznictví bank oproti jiným podnikatelům a k zopakování základních pojmů v účetnictví. Za jednotlivými kapitolami v praktické části jsou shrnuty důležité zjištěné informace, které byly v kapitole zjištěny.

V práci se vycházelo převážně z tištěných zdrojů, kterých je ohledně účetnictví a výkaznictví bank poměrně málo. Autoři se více zaměřují na účetnictví standardních podnikatelských subjektů. Následně byla použita metoda komparace i metoda interpretační. Účetní případy byly konstruovány na motivy z knihy Účetnictví bank, Petrjánošová Božena.

Byly nalezeny shody a odlišnosti v účetnictví a výkaznictví bank oproti standardním podnikatelským subjektům. Ukázány rozdíly v rámci zákonných předpisů, vnitřních předpisů jednotlivých účetních jednotek. Vymezení shod a odlišností v účtové osnově, mezi aktivy a pasivy, mezi náklady a výnosy.

Tato bakalářská práce mi pomohla k celkovému pochopení významu účetnictví a výkaznictví v jakémkoliv podniku.

6 Seznam použité literatury

Odborná literatura

1. POLOUČEK, Stanislav. *Bankovníctví*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-462-7.
2. HULEŠ, Jan. *Účetnictví bank*. 1. vyd. Praha: Linde, 1994. ISBN 80-85647-36-2.
3. PETRJÁNOŠOVÁ, Božena. *Účetnictví bank*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998. ISBN 80-210-1925-5.
4. BALOUŠEK, Rudolf a Pavel SCHRÁNIL. *Podvojně účetnictví v bankách*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-679-4.
5. ŠTEKER, Karel a Milana OTRUSINOVÁ. *Jak číst účetní výkazy: základy českého účetnictví a výkaznictví*. 2., aktualiz. a roz. vyd. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-271-0048-4.
6. JÍLEK, Josef a Jitka SVOBODOVÁ. *Účetnictví bank a finančních institucí*. 7. aktualiz. a přepr. vyd. Praha: Grada, 2003. ISBN 978-80-247-2111-8.
7. HARTLOVÁ, Věra. *Bankovníctví pro střední školy a veřejnost*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 2004. ISBN 80-7168-900-9.
8. ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3669-3.
9. DVOŘÁK, Petr. *Komerční bankovníctví pro bankéře a klienty*. 2. vyd. Praha: Linde, 1999. ISBN 9788072011643.
10. LAZAR, Jaromír. *Manažerské účetnictví a controlling*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. SBN 978-80-247-4133-8.

Internetové zdroje

11. Cnb.cz Měnověpolitické nástroje. [online]. [cit. 2017-02-13]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/index.html#pmr
12. Finance-bankovnictvi.studentske.cz Bankovní rizika. Finance, bankovníctví [online]. [cit. 2017-02-13]. Dostupné z: <http://finance-bankovnictvi.studentske.cz/2008/06/bankovn-rizika.html>
13. Cnb.cz Mandát České národní banky. [online]. [cit. 2017-02-14]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/poslani.html
14. Výroční zpráva České spořitelny a.s. za rok 2017. [online] Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/dokumenty-ke-stazeni#/17>
15. Justice.Cz Výroční zpráva výrobního podniku Kand s.r.o. [online] Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=53385203&subjektId=162514&spis=626487>
16. Výroční zpráva Škoda auto a.s. za rok 2017. [online] Dostupné z: <https://az749841.vo.msecnd.net/sitesencom/alv1/62658879-518c-4a3c-b45f-9e6330820bd0/skoda-annual-report-2017.c5a29f2a9b556d42158ef72031b710f3.pdf>

17. Cnb.cz Metodický list rozvahy bank. [online]. [cit. 2018-01-10]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/docs/ARADY/MET_LIST/b112_cs.pdf
18. Cnb.cz České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 501/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů. [online] Dostupné také z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/legislativni_zakl_adna/penzijni_spolecnosti_a_fondy/download/finzpr_03_2004.pdf
19. Cnb.cz Účtová osnova pro banky a některé finanční instituce. [online]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/predpisy_CNB_statistika/predpisy_menove_bank_stat/metodika_vykaz_nebank_fin_instit/metodika_fki_110101/cast7_uctova_osnova.html
20. Česká národní banka. Struktura výkazu zisku a ztrát bank v ČR k 31.12.2016 [online]. [cit. 2018-01-10]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_sestuid=33090&p_strid=BAE&p_tab=1&p_lang=CS
21. Zakonyprolidi.cz České účetní standardy pro účetní jednotku, která účtuje podle vyhlášky č. 500/2002 Sb., Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-500>

Právní předpisy

22. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví ve znění pozdějších předpisů
23. Vyhláška č. 501/2002 Sb.
24. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích
25. Věstník: Opatření České národní banky č. 9/2002 Sb., ročník 2002, číslo 17.

7 Přílohy

Příloha 1 - Struktura výkazu zisku a ztrát bank v ČR k 31.12.2016

	mil. Kč
1. Zisk z finanční a provozní činnosti	180 186
1.1 Úrokové výnosy	143 420
1.2 Úrokové náklady	33 561
1.3 Náklady na základní kapitál splatný na požádání	0
1.4 Výnosy z dividend	11 884
1.5 Výnosy z poplatků a provizí	44 796
1.6 Náklady na poplatky a provize	12 362
1.7 Zisk/ztráta z odúčtování finan. aktiv a závazků nevykázaných v RH Z/Z	6 988
1.8 Zisk/ztráta z finančních aktiv a závazků k obchodování	6 770
1.9 Zisk/ztráta z finanč. aktiv a závazků v RH vykázané do zisku nebo ztráty	-33
1.10 Zisk/ztráta ze zajišťovacího účetnictví	-84
1.11 Kurzové rozdíly – zisk nebo ztráta	9 186
1.12 Zisk/ztráta z odúčtování nefinančních aktiv	1 751
1.13 Ostatní provozní výnosy	3 674
1.14 Ostatní provozní náklady	2 245
2. Správní náklady	71 671
2.1 Náklady na zaměstnance	36 489
2.2 Ostatní správní náklady	35 182
3. Odpisy	6 990
4. Tvorba rezerv	2 810
5. Ztráty ze znehodnocení	11 790
5.1 Finanční aktiva nevykázaná v RH do zisku nebo ztráty	10 565
5.2 Investice v dceřiných, společných a přidružených podnicích	-249
5.3 Nefinanční aktiva	1 474
6. Negativní goodwill účtovaný do výkazu zisku nebo ztráty	0
7. Podíl na Z/Z dceřiných, společných a přidružených podniků	221
8. Zisk nebo ztráta z neoběžných aktiv a vyřazovaných skupin	783
Zisk nebo ztráta z pokračujících činností před zdaněním (1.-8.)	87 929
9. Náklady nebo výnosy na daň z příjmů z pokračujících činností	14 404
Zisk nebo ztráta z pokračujících činností po zdanění (1.-9.)	73 525
10. Zisk nebo ztráta z ukončovaných činností po zdanění	373
Zisk nebo ztráta běžného roku po zdanění (1.-10.)	73 898

Zdroj: ČNB.cz

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Akademický rok: 2016/2017

Studijní program: Ekonomika a management
Forma: Kombinovaná
Obor/komb.: Finanční management - německý jazyk (fm-k-n)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
Kohlová Lucie	Na Sýkorce 99, Dolní Radechová	I1500843

TÉMA ČESKY:

Specifika výkaznictví a účetnictví bank

TÉMA ANGLICKY:

The Particularities of Financial Reporting and Bank Accounting

VEDOUČÍ PRÁCE:

Ing. Eva Hamplová, Ph.D. - KE

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Cíl práce: Vymezení teoreticko-metodologických přístupů a východisek používaných při finančním výkaznictví bank a zhodnotit jejich využití při řízení hospodářských procesů v reálném bankovním subjektu.

Předběžná osnova práce:

1. Úvod
2. Metodologie a cíl práce
3. Teoretická východiska výkaznictví a účetnictví bank
4. Praktická část - reálné výkaznictví komerční banky
5. Shrnutí výsledků a jejich zhodnocení
6. Závěr
7. Použitá literatura
8. Přílohy

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

JÍLEK, J., SVOBODOVÁ, J. Účetnictví bank a finančních institucí 2008. 6. vydání. Praha. 2008.

JANASOVÁ, M. Účetnictví bank, 1. vydání. Ostrava, VŠB-Technická univerzita Ostrava, 2002.

REVENDA, Z., et al. Peněžní ekonomie a bankovníctví. Management Press, Albatros Media as, 2016.

POLOUČEK, S., et al. Bankovníctví. Praha: CH Beck, 2006.

Podpis studenta:

Kohlova

Datum:

3.3.2014

Podpis vedoucího práce:

E. Hamplová

Datum:

3.3.2014